

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרֶתָךְ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

נכון שהמלחמות היום הן הצלת נפשות מובהקת,
אבל לא טוב שהמניע העיקרי (ולפעמים היחיד) הוא ההכרח הכפוי
של הצלת נפשות, פיקוח נפש, 'מלחמת אין ברירה',
כמו שמתבטא בשם "צבא הגנה לישראל".
הגישה הזו 'מוציאה את הרוח מהמפרשים',
כאשר העיקר הוא התגוננות והשרדות. ממילא נוטים להכנע
תחת דרישות האויב וממילא נאחזים בכל מיני 'פתרונות' דמיוניים
ואשליות מסוכנות שסופן שפיכות דמים ר"ל.
במקום זה, צריכה להיות יציאה למלחמה יזומה כנגד האויב עד הכנעה,
הכרעה ונצחון. לא מתוך פחד אלא מתוך אהבת ה' ויראת ה',
בתודעה של "שמע ישראל... הוי' אחד", ברצוננו להיות
עושים רצונו של מקום, ואין מה לפחד כלל מהם ומהמונם.
[מתוך השיעור 'כי תצא למלחמת רשות']

כִּי־תֵצֵא תִשָּׁפ"ו

הגליון מוקדש לזכות החתן והכלה עמשא ישראל שי' ויהודית רבקה תחי' משולמי
לרגל בואם בברית הנישואין - ד' אלול תשפ"ו. בין עדי'עד

כִּי־תֵצֵא ה'תשפ"ו

26 **הסיפור החסידי**
של מי הילד?
רבי פנחס מקוריץ

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מוזיקה מתאימה בחתונה
וסוד טבילת הלחם במלח

29 **פאָדזש און אַלעס**
אָני ל'דודי
ר' יוסף ל'נו מי פונה ל'מי
ב'חדש א'לול ו'מדיע

04 **מלחמת יש-בירה**
נקודה מעובדת
מעבר מהישרדות לבחירה

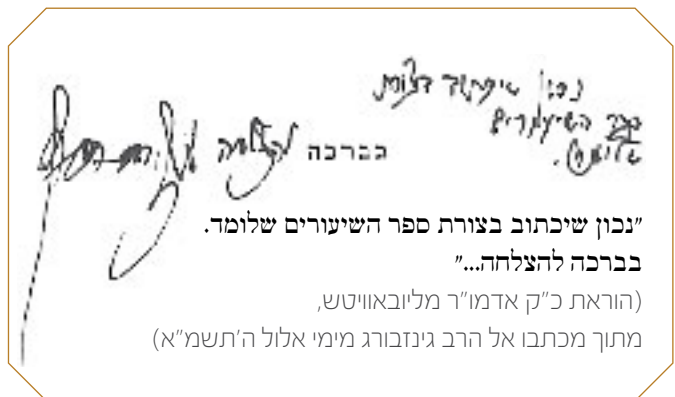
05 **עבודת אלול – מחיה ליחידה**
הילולת בעל המבשר-טוב
מאמונת התחדשות הבריאה
לאמונת 'ה' הוא הכל'

09 **כי תצא למלחמת הרשות**
מלחמת רשות ובחירה בדורנו
מענה לשואלים על השיעור
"יד ישראל תקיפה"

21 **"תבנה בית חדש"**
מאור עינים כי-תצא
פנימיות מצות מעקה

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עורך: אביב מויאל
עיצוב: דעה צ' אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווח

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שלושה שיעורים השבוע בגליון: שיעור על **עבודת חדש אלול**, שיעור על **מלחמת הרשות** ושיעור **במאור עינים** על הפרשה.

השיעור הראשון – **עבודת אלול – מחיה ליחידה** – הוא חלק קטן מהתוועדות ההילולא **לבעל המבשר טוב** שהתקיימה בשבוע שעבר ברעננה, המלמד כיצד האתערותא דלתתא שלנו, "אני לדוד" מתוך חיות והתחדשות, נענית באתערותא דלעילא, "ודודי לי", ה'חותמת' על עבודתנו בחותם־אמת של גילוי היחידה.

השיעור השני – **כי תצא למלחמת רשות** – הוא בעצם תשובה רחבת־יריעה ומרתקת בעקבות פולמוס שעורר השיעור "יד ישראל תקיפה" (בדגש על אחת מהערות השוליים שלו). הוא מחדד את ההבדל בין מלחמות מצוה למלחמות רשות ומעצים את ממד הבחירה החפשית היהודית בהנהגת עם ישראל. לקוצר היריעה הדברים לא נדפסים במלואם ויישלחו אי"ה ברשימת התפוצה.

בשיעור השלישי – **"תבנה בית חדש"** – שיעור **מאור עינים** על הפרשה, התבארה תורה יפהפיה המלמדת כיצד יש להתמודד עם מתנגדים בעבודת ה'.

בשבוע שעבר ציינו כאן את הסתלקותו של תלמיד־ותיק, ולדאבון נפש בסיומו של אותו שבוע הסתלק מאתנו עוד אחד מראשוני המפיצים של תורת רבינו שליט"א – החסיד הבלתי־נשכח, הרה"ח ר' **יעקב־משה שלאס** ע"ה (מוזמנים לקרוא עוד באתר הקהילתי שלנו derechaim.info). בניחום האבלים השבוע הרחיב הרב בסיפורים מן העבר על הדרך המשותפת שעשו ביחד, והתוועדות ח"י אלול – שפרטיה במודעה בגב הגליון – מוקדשת לזכרו ולעילוי נשמתו.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת **כי תבוא** הבעל"ט:

נ"ך יומי – דברי הימים ב' פרקים יד־כ; משנה – חולין פרק א.

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

מלחמת יש-ברירה

נשמות ישראל, שקדמו אף לתורה. במובן זה, מלחמת הרשות היא ביטוי עמוק יותר למעלת ישראל ממלחמות המצוה ולכן היא ההשראה לכל המלחמות שבתורה.

מלחמות אין-ברירה נובעות ממנטליות של הישרדות (שמתבטאת גם בשם צבא הגנה לישראל). המנטליות הזו מקשה על ניהול המלחמה כדבעי, כשהיא נעה בין פאניקה לבין הססנות ממלחמה 'לא מדתית'. לעומת זאת, מלחמות יש-ברירה על פי תורה נובעות – באופן העמוק ביותר – מהאמונה ב"הוי' אלהינו הוי' אחד" והרצון להמליכו על העולם כולו, עד ל"היה הוי' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד". תודעת הבחירה שעומדת בבסיס מלחמת הרשות מאפשרת מחד קריאה בוטחת לשלום, שמותירה גם לאויב ברירה להכנע או להלחם, ומאידך מובילה למלחמה תקיפה והחלטית, לפי כללי התורה ומתוך בטחון בה', כזו המביאה להכרעה ונצחון במהירות וגם עם מספר חילים מועט-יחסית.

ממד הרשות-הבחירה בהנהגת הציבור מתבטא בכך שמצות מינוי מלך מנוסחת בתורה כרשות והמלכות עצמה נקראת רשות – המלך מבטא את הרצון הפנימי של העם, לפי דוח ה' שנחה עליו, כאשר "אין לו עליו אלא ה' אלקיו". גם הגדרות המציאות בתחומים אלו נזילים ונתונים לפרשנות ולבחירה האם "יד ישראל תקיפה" או שיש להכנע לאילוצים שונים. זו גם הסבה לכך שבהשגחה פרטית התחום הציבורי בדורנו הוא הרחוק ביותר מ'כפייה דתית' – הצבת החזון בתחומים אלו, בעקביות וללא יאוש, סופה שתשנה את בפנימיות את דעת הקהל ותביא לבחירה פנימית של העם בדרך התורה ולהתגייסות שלו להאיר את העולם כולו באור ה'.

בתורה יש מלחמות-מצוה 'הכרחיות' – המלחמה לכיבוש ארץ ישראל, מלחמת עמלק והמלחמות "לעזרת ישראל מיד צר" – ומלחמות-רשות 'בחיריות', מתוך רצון להרחיב את הגבולות ולהאדיר את שם המלך. לכאורה, עיקר התוקף הוא במלחמות מצוה, בעוד מלחמות רשות הן אפשרות בלבד. ובכל זאת, רוב ככל פרשיות התורה העוסקות במלחמות מתייחסות למלחמת-רשות דווקא. יתר על כן, גם במלחמות-מצוה נראה שדיני התורה בעיקר מתווים חזון, משרטטים את מוסר-המלחמה האמתי ונותנים תוקף הלכתי, אך בפועל נותר שיקול דעת רחב להנהגת העם מתי לצאת למלחמה וכיצד לנהל אותה. כך נראה שרוב מוחלט של מלחמות ישראל בתנ"ך התנהלו באופן של מלחמות-רשות, גם כשהיו מלחמות-מצוה מובהקות. מדוע?

המלחמה דורשת התגייסות מלאה – התגייסות כל לוחם בכל לבו, נפשו ומאודו; התגייסות של העם מתוך אמון בצדקת הדרך ובטחון בה'; התגייסות של רצון-המלך לרתום את כל משאבי הממלכה למלחמה עד לנצחון. ההתגייסות הזו יכולה לבוא רק מתוך רצון ורוח התנדבות, מתוך הודהות פנימית התלויה בבחירה חפשית. מסירות הנפש והבחירה החפשית נובעות מאותה נקודה פנימית בנפש – שרש

שיעור

הילולת בעל המבשר טוב

עבודת אלול – מחיה ליחידה

קיצור מהלך השיעור

התוועדות ראש חדש אלול פתחה בנקודת עבודה קצרה ועמוקה: הסדר של **"אני לדודי ודודי לי"** מתחיל מהעבודה שלנו ("אני לדודי"), להחדיר בעצמנו את האמונה בהתחדשות הבריאה בכל רגע, אמונת החיה שבנפש, הממלאת אותנו **חיות בעבודת ה'**, ועל העבודה הזו **'חותם' ה' ("דודי לי")**, כשהוא מחדיר בנו את האמונה בכך שהוא **הכל והכל הוא**, אמונת היחידה שבנפש. שלמות המפגש הזה של **הדוד והרעה** הוא גילוי של **דוד מלכא משיחא**.

"אני לדודי ודודי לי"

חדש טוב לכולם, חדש הרחמים, הכנה לשנה טובה ומתוקה. אנחנו פה לכבוד היארצייט של הרבי הראשון שלימד אותי. חוץ מהתורה הרבה שלמדתי ממנו למדתי גם הרבה ניגונים, ואחד מהם הוא "מנוחה ושמחה" שגם זכינו להוסיף לו קטע^א – נשיר אותו.

אלול ר"ת "אני לדודי ודודי לי"^ב – קודם אתערותא דלתתא, "אני לדודי", ואז באה אתערותא דלעילא, "ודודי לי"^ג. זהו הענין

נרשם ע"י איתאל גלעדי. מוצאי אדר"ח אלול לתשפ"ו – רעננה.

א ראה גם שיעורי י"ד כ"א טבת תשע"ג.

ב ש"ש ו, ג. אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א; פ"ח שער ר"ה פ"א; שער הפסוקים עה"פ; ב"ח או"ח תקפא ד"ה "והעבירו".

ג לקו"ת ראה לב, א.

המיוחד של חדש אלול, כולל עשרת ימי תשובה, כידוע הרמז שסופי התיבות של "אני לדודי ודודי לי" הם ארבע אותיות י, 40 הימים שמשה רבינו היה בהר לקבל את הלוחות השניים^ד, מתן תורה של בעלי תשובה. כלומר, המלה "לי" היא עשרת ימי תשובה – הסיום של "אני לדודי ודודי לי" – היא התכל'ס (המשכת אלקותו יתברך לתוכי), והיא כללות הכל ("לי" עולה יי, ל ימי אלול, החל מא' דר"ח אלול, ועוד י ימי תשובה), "כל מקום שנאמר 'לי' אינו זו לעולם, לא בעולם הזה ולא לעולם הבא"^ה.

הגימטריא של "אני לדודי ודודי לי" היא

ד ראשית חכמה שער התשובה פ"ד (ד"ה "עוד יש" קטו, א); ב"ח לטור או"ח סימן תקפ"א; אור"ת ראה עמ' תשפא. ובכ"מ.

ה ויקרא רבה ב, ב.

יש שתי דרגות

של אמונה: אמונה
בחדוש מעשה
בראשית בכל
רגע, האמונה של
החיה שבנפש,
ואמונה שה' הוא
הכל והכל הוא
ה', האמונה של
היחידה שבנפש

היחידה מאירה

בכל אחת מחמש
המדרגות נפש-
רוח-נשמה-
חיה-יחידה. הכל
מואר, הכל מונע,
מהאמונה שה'
הוא הכל והכל
הוא ה'

185, מספר שהוא גם חשבון המילוי של שם א-ל – **אלף למד**. הרי ראשי התיבות "אני לדודי", עיקר העבודה שלנו מלמטה, הם א-ל (של אלול). א-ל היינו שם של ה' – השם הראשון, המדה הראשונה, ב-יג מדות הרחמים, שלפי הזהר¹ והאריז"ל² מתחילות ב"אל רחום וחנון"³. שני שמות הוי' לפני כן, "הוי' הוי'", הם מדרגה אחרת, לפני יג מדות הרחמים. שם א-ל, הפותח את יג מדות הרחמים, עולה בעצמו בגימטריא יג במספר סדורי (חשבון כל אות לפי מיקומה באלף-בית, א היא 1, כמובן, ו-ל היא האות ה-12), לכן הוא כולל את כל יג מדות הרחמים של ה'. יג מדות הרחמים מאירות לנו עכשיו, בחדש אלול⁴, לקבל את התשובה שלנו, לחדש עלינו שנה טובה ומתוקה. שוב, כשאני לוקח את השם הזה, א-ל, "אני לדודי", ואני כותב אותו במילוי אותיות – **אלף למד** – יוצא בדיוק אותו מספר, 185. כלומר, "אני לדודי ודודי לי" הוא בעצם שם א-ל – "אני לדודי" – במילוי אותיות.

החדרת האמונה בכל הנרנח"י

חוץ מהשיון הפלאי של כל הביטוי לשם א-ל במילוי, מה עוד אומר המספר 185? 185 הוא 5 פעמים 37 – אלו המרכיבים הראשוניים של המספר הזה. 37 בגימטריא **יחידה**, היחידה שבנפש. יש בכל נפש יהודי חמש מדרגות, נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה – נפש-רוח-נשמה הן האור הפנימי ושני המקיפים, חיה-יחידה, הם שתי מדרגות אמונה בה'. השכל, הרגש והמעשה הם הנשמה, הרוח והנפש, בהתאמה, אבל האמונה היא למעלה מהשכל (הנשמה), וממילא למעלה מהרוח והנפש, הרגש והמעשה), למעלה מטעם ודעת.

כאמור, יש שתי דרגות של אמונה: יש אמונה בחדוש מעשה בראשית בכל רגע, אמונה שה' מהווה ומחיה את העולם בכל רגע תמיד⁵ – זו מדרגת האמונה של החיה שבנפש, חיה לשון חיות. ויש את האמונה בכך שה' הוא הכל והכל הוא ה' – שבכלל העולם הוא לא דבר בפני עצמו ח", "כולא קמיה כלא חשיב"⁶, "גאט איז אלץ אלץ איז גאט"⁷, זו האמונה של היחידה שבנפש. על שתי אמונות אלו נאמר "וצדיק באמונתו [ב אמונות] יחיה [המלה יחיה כוללת חיה, ועל ידי תוספת ד אותיות היינו יחידה, ודוק]"⁸.

אם כן, משמעות החשבון שאמרנו – "אני לדודי ודודי לי" עולה חמש פעמים יחידה – היא שהיחידה מאירה בכל אחת מחמש המדרגות נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה. הכל מואר, הכל מונע, מהאמונה שה' הוא הכל והכל הוא ה'. הגילוי הזה מאיר בחדש אלול, החדש שלנו. בכל אחת מחמש המדרגות יש חמש מדרגות – זו התכללות, עולם התיקון⁹, שבכל פרט יש את

¹ בראשית רבה יד, ט; דברים רבה ב, לו.

² יא וראה באריכות בשער היחוד והאמונה בתניא.

³ יב ע"פ זהר ח"א יא, ב (וראה דניאל ד, לב).

⁴ יג אגרת ר"א מהומיל (נדפסה בלב לדעת עמ' קסז ואילך).

יד חבקוק ב, ד.

טו ראה לקו"ת תזריע כג, ג ובכ"מ.

¹ ו זהר ח"ג קלא, ב.

² ז ע"ח ש"ג פ"א; פ"ע"ח שער הסליחות פ"ד; שעה"כ דרושי ויעבור דרוש ג ואילך; משנת חסידים מסכת שארית האצילות פ"י ואילך.

³ ח שמות לד, ו.

⁴ ט ראה סידור עם דא"ח שער האלול רכה, ג.

צריך להחדיר את האמונה של החיה, שה' מחיה אותנו, נותן חיות בכל רגע, בכל מדרגה מהנרנח"י.

העליה מהחיה ליחידה – ביאת המשיח

על גבי העבודה הזו יש גילוי מלמעלה. כתוב

העבודה שלנו
היא לעבוד את ה'
בחיות שלנו, מתוך
האמונה שה'
מהווה ומחיה בכל
רגע תמיד את כל
מעשה בראשית

ה' מאמת את
החיות שלנו עם
ה'יחידות' שלו,
עם ההארה
שבעצם 'הכל
אני'. "תן לו משלו
שאתה ושלך
שלו", הכל הוא ה'
כי ה' הוא הכל

מה זאת אומרת? מה העבודה שלנו? חיה היא חיות (כנ"ל), שהיא גם תענוג, כמו שמסבירים בחסידות על הפסוק "כי עמך מקור חיים"^ט, שהיינו "מקור כל התענוגים"^י. העבודה שלנו, היא לעבוד את ה' בחיות שלנו, מתוך האמונה שה' מהווה ומחיה בכל רגע תמיד את כל מעשה בראשית, "ואל יוציא האדם את עצמו מן הכלל"^י. ההתבוננות הזו, שה' מחיה אותנו – "לאהבה את הו' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך"^י,

כמה הוספנו? "אני לדודי"

עולה 115 והכל שוה 185 – זו תוספת בדיוק של 70, שגם הוא כפולה של חמש, כמובן (יחידה

הוא החיים שלי – נותנת לי חיות לעבוד את ה' בשמחה, בחיות, עם המון חיות. קודם כל

כא שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.
 כב תניא אגה"ק ו.
 כג מיכה ז, כ.
 כד דברים ו, ה.
 כה אבות פ"ג מ"ז.

בכלל, מהו

"דודי"? דודי הוא
דוד, לשון דוד
ורעיה, אבל הוא
גם דוד. דוד מלכא
משיחא

מתוך החיות שלנו,
שבאה מתוך
החיות שלו יתברך,
זוכים להרגיש
שב עצם ה' הוא
הכל והכל זה ה',
גאט איז אלץ
אלץ איז גאט!"

של משיח נאמר "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא
וגבה מאד"^{כז} – חמש מדרגות של גילוי היחידה
שבנפש של המשיח^{כח}, שהוא היחידה הכללית
של כל נשמות ישראל^{כט}. אצלו גלויה היחידה
בכל אחת ואחת מהנרנח"י שלו, והוא מגלה
זאת גם בנו – מחדיר את היחידה שלו בכל
אחת מהנרנח"י שלנו^ל.

אם כן, מוסיפים לה"פ חיה את ה-70 של
הדוד, דוד מלכא משיחא, ומקבלים "אני לדודי
ודודי לי". מתוך החיות שלנו, שבאה מתוך
החיות שלו יתברך, זוכים להרגיש שב עצם ה'
הוא הכל והכל זה ה', "גאט איז אלץ אלץ איז
גאט"!

כז ישעיה נב, יג.

כח ע"ח ש"ג פ"ב. וראה חסדי דוד הנאמנים ח"ד עמ' 110,
ובכ"מ.

כט ע"ח ש"ג פ"ב. ראה ספר הליקוטים משפטים פכ"א;
סוד ה' ליראיו, תפלה קודם הלמוד פ"ו הערה ל.
ל ראה חסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 73 ואילך (וש"נ)
על החילוף הקיבוץ בין נרנח"י דיחידה והיחידות של כל
הנרנח"י, ודוק היטב.

אותיות חיה ועוד יד – כך
חלוקת ה"פ יחידה, 185,
לה"פ חיה, 115, ועוד ה"פ
יד, 70^{כו}. 70 עולה חמש
פעמים דוד. דוד המלך
חי שבעים שנה, הוא זכה
ל"ודודי לי". בכלל, מהו
"דודי"? דודי הוא דוד,
לשון דוד ורעיה, אבל הוא
גם דוד. דוד המלך הוא גם
דוד מלכא משיחא – מלך
המשיח גם יזכה לכל חמש
המדרגות. מוסבר שכל
חמש המדרגות היינו
היחידה שבתוך כל אחת
מהן. על חמש המדרגות

כו "יסוד" כל מספר היינו סכום מרכיביו הראשוניים: היסוד
של 115 ("אני לדודי"), 5 פעמים 23, הוא 28; היסוד של 185
("אני לדודי ודודי לי"), 5 פעמים 37, הוא 42 ("שלם וחצי"
ביחס 28:5); שני היסודות עולים יחד 70, "ודודי לי"!

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ "אני לדודי ודודי לי" – ר"ת אלול וס"ת ייין, כנגד אלול ועשי"ת – עולה מילוי שם
א-ל (ר"ת "אני לדודי"), אלף למד, ראשית מדות הרחמים המאירות באלול.
- ♦ נפסדו ח' נשמה ח' היחידה: מעשה, רגש, שכל, אמונה בהתחדשות הבריאה, אמונה
שהכל ה'.
- ♦ עבודתנו מלמטה, "אני לדודי", עולה ה"פ חיה – עבודת ה' בחיות מתוך החדרת
האמונה בכך שה' מחיה הכל בכל רגע בכל הנרנח"י.
- ♦ עם התגובה מלמעלה – "אני לדודי ודודי לי" – עולה ה"פ יחידה, אימות עבודתנו
בחיות עם ה' יחידות' של ה', הגילוי שהוא הכל והכל הוא.
- ♦ הגילוי של "ודודי לי" (70) שייך לדוד מלכא משיחא (שחי 70 שנה)

שיעור

מלחמת רשות ובחירה בדורנו

כי תצא למלחמת רשות

קיצור מהלך השיעור

בשיעור "יד ישראל תקיפה" שנדפס בגליון פרשת ראה, דובר על עניני מלחמה וקריאה לשלום, והוזכר כי המלחמות בימינו הן כעין **מלחמת רשות**, הנובעת מיוזמה ורצון של ישראל. לכן יש להדגיש את אפשרות התיקון, כמו במצות **קריאה לשלום** הנוהגת במלחמת רשות (ומחלוקת אם נוהגת במלחמת מצוה), ולכן **הגיוס לצבא** מוטב שיעשה **באופן של רשות ולא כגיוס חובה** לכולם.

הדברים, שנכתבו בקצרה בהערת שוליים, עוררו **דין ער** (ולעתים סוער) בקבוצות שונות וכמה תלמידים אף שלחו השגות ושאלות לרב. המאמר הנוכחי פורש את הדברים ב'כלים' רחבים ומסביר את כוונת הדברים וההקשר הנכון. גרסה מורחבת של המאמר ניתן לקבל בדוא"ל, ובע"ה עוד חזון למועד להרחיב בנושאים חשובים אלו.

פתיחה

יש להקדים כי מבחינה הלכתית פשוטה, וכ'דעת תורה' לדורנו, הרי כל המלחמות באויבי ישראל בארץ ישראל בדורות האחרונים הן בגדר מלחמת מצוה^א. שהרי הן "עזרת ישראל מיד צר" (כהגדרת הרמב"ם למלחמת מצוה^ב), כנגד אויבינו הבאים להורגנו, פשוטו כמשמעו (וכן מלחמת מצוה לכיבוש הארץ, לפחות לדעת

הרמב"ם^ג). כל החשבונות והוויכוחים (שהוזכרו במאמר הקודם) בנוגע למפעל הציוני ולהקמת המדינה אינם נוגעים לכך, מפני שסוף סוף יש להגן על הקיבוץ היהודי הקיים כאן מפני האויב. מלחמה כזו להצלת נפשות אינה מותנית בסנהדרין או מלך וכדו', והיא מתקיימת גם בקהילה יהודית בחו"ל המותקפת בידי אויבים, כהלכה הפסוקה^ד בנוגע לגויים שצרו על עיירות

ג השגות לספר המצוות, מצוות עשה הנוספות ד (ולא ניכנס כאן לענין "שלוש השבועות"). ואין כאן המקום להאריך בדעת הרמב"ם בנקודה זו.
ד שו"ע או"ח שכס, ו. וראה גם דברי הב"ח או"ח סי'

נערך ע"י יוסף פלאי מתוך רשימות הרב אלול תשפ"ו.
א וראה למשל דברי הרש"י ז"ל במאמר 'המלחמה' (בספר לאור ההלכה) בנוגע למלחמת השחרור.
ב הלכות מלכים פ"ה ה"א.

אך מעבר לכך, דיני מלחמה המפורטים בתורה, בפרשות שופטים וכי תצא, עוסקים בעיקרם במלחמת רשות.

אלו הן פרשיות המלחמה: פרשיה ראשונה "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶךָ" עוסקת בסדרי המלחמה, האיסור לפחד, "לֹא תִירָא מֵהֶם"^א; דברי הכהן המשיח; ודין החוזרים מעורכי המלחמה, בנה בית ולא חנכו, נטע כרם ולא חללו, ארש אשה ולא לקחה, וכן הירא ורך הלבב. פרשיה שנייה, מצות קריאה לשלום "כִּי תִקְרַב אֶל עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקִרְאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם"^ב, ובהמשך כיצד לנהוג במלחמה, בערים הרחוקות להכות את הזכרים הגדולים ואילו בעמי כנען "לֹא תַחִיהַ כָּל נִשְׁמָה". ופרשיה שלישית בדיני המצור, "כִּי תִצּוֹר אֶל עִיר... לֹא תִשְׁחִית אֶת עֶצֶה"^ג. ובפרשת כי תצא: פתיחת הפרשה "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ"^ד, דין אשת יפת תאר. בהמשך הפרשה דיני קדושת המחנה, "כִּי תֵצֵא מִחֲנֶה עַל אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דָּבָר רָע... וְהָיָה מִחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ"^ה, ודין החתן בשנה הראשונה "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצֶּבֶא"^ו.

והנה על רוב פרשיות אלו אמרו חז"ל "במלחמת הרשות הכתוב מדבר!" כך מפורש בספרי על הפסוק "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה" בפרשת שופטים, על הפסוק "כִּי תִקְרַב אֶל עִיר", על הפסוק "כִּי תִצּוֹר אֶל עִיר" ועל הפסוק "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה" בפרשת כי תצא.

מלחמת רשות אינה מצויה

מלחמת רשות "היא המלחמה שנלחם [המלך] עם שאר העמים כדי להרחיב גבול ישראל ולהרבות בגדולתו ושמעו" כלשון

ישראל (ובעיר הסמוכה לספר אפילו באו "על עסקי תבן וקש"), "ומצוה על כל ישראל שיכולין לבוא לצאת ולעזור לאחיהם שבמצור ולהצילם מיד הגוים בשבת"^ז, ומהלכה זו נלמד גם העיקרון שוויתור לאויב הוא בגדר סכנת נפשות, כפי שהדגיש הרבי מליובאוויטש פעמים רבות, וכפי שלדאבוננו למדנו שוב ושוב על בשרנו.

ואחרי כל זה, במלחמות בכלל, ובמלחמות היום בפרט, יש צד משמעותי של רשות, דבר שנעשה מתוך בחירה ורצון. בפנימיות, כל יציאה למלחמה היא רשות. אין הכוונה כאן ל'רשות' במובן של מעשה סתמי ללא ערך, אלא מעשה שאינו בא בתור מילוי חובה וקיום ציווי החלטי ("מה חובתי ואעשנה") אלא מתוך בחירה מלאה הבאה מהכרה-תחושה פנימית שזהו הדבר הנכון לעשות. ברשות כזו יש מעלה מיוחדת על פני מצוה 'רגילה' (כמו שיתבאר).

ענין הרשות מתבטא בכמה וכמה נושאים כפי שיוסבר כעת.

במלחמת הרשות הכתוב מדבר

רוב דיני המלחמה המפורשים בתורה שבכתב עוסקים במלחמת רשות! אמנם יש מצוה להלחם בעמלק ("מלחמה לה' בעמלק") להלחם בעמי כנען ולכבוש את הארץ ("וגרשתמו מפניך"^ח, "החרם תחרימם"^ט, "והורשתם את הארץ"^י),

רמט שיש היום מציאות של מלחמת מצוה "כגון שנשבו גוים וישראלים מותר לילך עליהם עם הגוים אפילו בשבת דמלחמת מצוה היא להציל אחיהם".

ה רמב"ם הלכות שבת פ"ב הכ"ג.

ו שמות יז, טו.

ז שמות כג, ל.

ח דברים כ, יז.

ט במדבר לג, ג.

^א דברים כ, א.

יא שם, וכן בפס' ג.

יב דברים כ, י.

יג דברים כ, יט.

יד דברים כא, י.

טו דברים כג, יטו.

טז דברים כד, ה.

הרשות במלחמת עזרת ישראל

הצלת נפשות – דרך ארץ

כאמור, מלחמה "לעזרת ישראל מיד צר" היא ודאי מלחמת מצוה. אולם גם מצוה זו אינה כמצוה רגילה, ונכון לומר שהיא מתחילה כהנהגה טבעית פשוטה של "דרך ארץ קדמה לתורה"^{כג}. כך מובן מדוע בסוגיית הגמרא^{כד} על מלחמת מצוה ורשות לא מוזכרת מלחמת מצוה של עזרת ישראל מיד צר

(אלא רק "מלחמת יהושע לכבש"), כי אין צורך להגדירה כמצוה בהיותה הנהגה טבעית של התגוננות, הכרח המציאות ולא בתור 'מצוה' (ובכל זאת הרמב"ם קבעה להלכה כמלחמת מצוה, שסוף סוף זו ודאי מצוה).

כשם ש"הבא להרגך השכם להרגו"^{כה} זו הנהגה פשוטה, כך יש טבע אנושי טוב (המתגלה במיוחד בבני ישראל, "רחמנים בני רחמנים"^{כז}) להחליץ לעזרת חברו ולהצלתו, וכן במעגל הרחב של העם־האומה מי שבא לפגוע בעמי הריני נחלץ לעזרת הכלל (בתחושה ש"כל ישראל ערבים זה בזה"^{כח}). קשה לראות בהוראה "הבא להרגך השכם להרגו" מצוה־חובה רגילה אלא זו "סברא דאורייתא"^{כט}, "עצה טובה קא משמע לך" שזו הדרך הנכונה, אך לעולם היא בגדר רשות. דוגמה לדבר בדוד שאמר לשאול "רודף אתה"^ל ובכל זאת נמנע מלהרגו, וכן בדין הבא במחזרת שפירשו חז"ל שמיוסד על "הבא

מלחמת הרשות

היא ה'השראה' לכל המלחמות. התורה נוקטת את הציור ה'קיצוני' של מלחמת רשות כיון שכל מלחמה נובעת לבסוף מנקודה של רשות, בחירה ורצון חופשי.

הרמב"ם^י, וכדי להוציא למלחמת הרשות צריך רשות סנהדרין^{יב}, ואין לצאת למלחמת רשות לפני שהסתיימו מלחמות מצוה^{יג} (כדוד שנהג שלא כהוגן כשכבש את סוריא לפני שהשלים את כיבוש הארץ^{יד}). נמצא שמלחמת רשות היא מציאות נדירה, יחסית למלחמת מצוה, ובכל זאת התורה עוסקת דווקא במלחמות הרשות!

אלא יש לומר, והוא עומק פשוטו של מקרא, שמלחמת

הרשות היא ה'השראה' לכל המלחמות. התורה נוקטת את הציור ה'קיצוני' של מלחמת רשות כיון שכל מלחמה נובעת לבסוף מנקודה של רשות, בחירה ורצון חופשי שאינו מוכרח כדרך של מצוה רגילה (וכפי שיתבאר עוד בהמשך).

נחמד ונאמר כי מלחמת רשות גמורה, כלשון הרמב"ם "להרבות גדולתו ושמעו", היא דבר ש"לא היה ולא נברא", כדברי חז"ל^{טא} על בן סורר ומורה, "אלא דרוש וקבל שכר". כלומר, חז"ל מפרשים את פסוקי התורה באופן שהם עוסקים ב'מציאות תיאורטית', אלא שיש ללמוד ממנה עקרונות והלכות למעשה. התורה מדברת על מלחמת רשות, אע"פ שבפועל (כמעט) אין מלחמה כזו, כדי שנלמד ממנה שבכל המלחמות יש חשיבות לרשות. כמו שאנו אומרים לאומות העולם "הרוצה לעשות מלחמה יעשה מלחמה"^{טב} כך כביכול אומרים לנו "אם תרצו תעשו מלחמה".

כג ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

כד סוטה מד, ב.

כה סנהדרין עב, א.

כו ספר החינוך מצות מב' מד' תצח.

כז שבועות לט, א (וראה עד"ז סנהדרין כז, ב ותנחומא נצבים ב); ספרא בחקתי פ"ז; במדבר רבה י, ה.

כח ראה בבא קמא מו, ב "למה לי קרא סברא הוא". וראה פני יהושע ברכות יב, א.

כט ברכות סב, ב.

יז הלכות מלכים פ"ה ה"א.

יח שם ה"ב.

יט רמב"ם שם ה"א.

כ הלכות תרומות פ"א ה"ג ע"י ש.

כא ירושלמי שביעית פ"ו ה"א; ויקרא רבה יז, ו. הלכות מלכים פ"ו ה"ה.

כב סוטה מד, ב.

= רשות. נמצא שבראשית במילוי = בראשית רשות, ראשית הכל היא רשות, כלשון פתיחת ספר הזהר הקדוש "בריש הורמנותא דמלכא", בריש (בראשית) רשות המלך. בעומק, סוד הרשות קשור לסוד הצמצום הראשון: אור אין סוף מתעלם, נעשה חלל (כלשון "חללה של רשות" מא) ובו נברא עולם מוגבל שיש בו תחום של מצוה ותחום של רשות וכו', כאשר יש 'מלחמה' על הגבולות והתורה והמצוות יושבים על הגבול-הספר (סוד ספר תורה). ופירוש "בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה" היינו שקודם היה רצון ומחשבת "אנא אמלוח", התפשטות אור אין סוף (טהירו עילאה), ואז אותה בחינת מלכות (ה' עשה את עצמו מלך) נתנה רשות (לה' עצמו כביכול) לצמצם את אור א"ס ולברוא עולם מוגבל, כלומר להעלים את כח הבלי-גבול שלו ולגלות את כח הגבול, וד"ל.

מעשה פינחס

מקור נוסף להצלת נפשות הוא מעשה פינחס, "וירא פינחס, ראה שבא מלאך והשחית בעם" מב (והבין בבהירות שרק פגיעה ממוקדת בראשי החוטאים תעצור את המגפה, וממילא לא היה כל מקום וצורך לשאול את משה רבינו, ואדרבה במקום פיקוח נפש "הנשאל מגונה והשואל שופך דמים" מג). מעשים כאלה אינם בגדר מצוה-חובה במובן הרגיל, אלא רשות שהאדם 'הולך עליה' בתוקף בטבעו הטוב, כשהוא לוקח אחריות על דעת עצמו ומקיים "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש" מד!

על מעשהו זה זכה פינחס ל"ברית כהונת עולם" מה (והפך לכהן משוח מלחמה במלחמת מדין^מ, לאחר שהתחיל לקחת אחריות על הכלל

להרגך השכם להרגו"ל הרי אין בעל הבית חייב להרוג את הגנב אלא רשות להרגו^{לא}, נמצא שהכלל "השכם להורגו" מתפרש (גם) בדרך של רשות ונתון לפרשנות ושיקול דעת.

מלחמת המלכים

הדוגמה המובהקת בתורה למלחמת "עזרה מיד צר" היא הנהגת אברהם אבינו במלחמת המלכים להצלת לוט, כיוזמה אישית של אברהם ללא ציווי מאת ה', עד שלאחר המלחמה היה לאברהם ספק שמא נהג שלא כשורה בכל אותן נפשות שהרג^{לב} (כיון שמעשה זה לא נעשה באופן מבורר כמצוה לשמים אלא כרשות בהוראת-לבו של אברהם), עד שה' אמר לו "אל תירא אברם" לג. "מעשה אבות סימן לבנים" לד ובפרט רומזות מלחמות אברהם למלחמות המשיח^{לה}, "נעוץ סופן בתחילתן"^{לו}, מלחמות המשיח שאחריהן יבוא השלום העולמי וקץ המלחמות נעוצות במלחמות אברהם היהודי הראשון שלאחריהן הוכתר כ'מלך העולם'^{לז},

יש מחלוקת האם "למדים מלפני הדיבור"^{לח}, ממעשי האבות שלפני מתן תורה, ויש לומר שבמיוחד יש ללמוד ממעשי האבות בספר בראשית ענינים כאלה של דרך ארץ (האבות נקראו ישרים^{לט} וספר בראשית הוא "ספר הישר"^מ שממנו לומדים מהו "הטוב והישר").

ורמז: רשות היינו שלמדים מלפני הדבור, מ"בראשית" נוטריקון **ברשות**. ועוד, אותיות המילוי של המלה בראשית, **ית יש לך ין וד ו**

ל יומא פה, ב. סנהדרין עב, א.

לא ראה רמב"ם הלכות גניבה פ"ט הלכות דט, אבן האזל שם ובשו"ת משנה הלכות ח"ט סי' שפט (וש"נ).

לב בראשית רבה מד, ד.

לג בראשית טו, א.

לד לפי סוטה לד, א. רמב"ן בראשית יב, ו.

לה רמב"ן בראשית יד, א.

לו ספר יצירה פ"א מ"ז.

לז בראשית רבה מג, ה.

לח הוריות י, א.

לט עבודה זרה כה, א.

מ ע"ז שם. שמואל"ב א, יח ורש"י שם.

מא שבת יא, א.

מב סנהדרין פב, א. וראה מאמר 'יורא פינחס' בספר **מלכות ישראל** ח"ג.

מג שו"ע או"ח סי' שכח, ב.

מד אבות פ"ב מ"ה.

מה במדבר כה, יג.

מו ספרי מטות קלט; רש"י במדבר לא, ו.

והצלת נפשות, הרי השתתפותו של היחיד יכולה להיות מוגדרת כרשות, והכל לפי הענין. ודוק שבהלכות מלכים הרמב"ם מדבר על סמכות המנהיג להוציא למלחמה ולא על חובת היחיד לצאת למלחמה. כל זה נוגע לסוגית הגמרא^א על מלחמה הנעשית "למעוטי גויים דלא לייתו עליהו", שנחלקו אם יש בה דין "עוסק במצוה פטור מן המצוה", ואכמ"ל.

בסופו של דבר, ההחלצות ל"עזרת ישראל" משובחת וההמנעות מגונה, "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה!"^ב אך עיקר הטענה אינו 'מדוע לא מלאתם את חובתכם' אלא 'מדוע לא התנדבתם' כך דבורה הנביאה משבחת את הַמְתַּנְּדָבִים בָּעָם^ג ומגנה את אלו שלא נחלצו "לְעֶזְרַת הוֹי בְּגִבּוֹרִים"^ד.

מעלת הרשות והבחירה

בפשטות, מעשים של רשות או דרך ארץ הינם פחותים במעלה ביחס למצוות התורה. הרי "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה"^ה והעיקר הוא לקיים ציווי ה' מתוך קבלת עול מלכות שמים.

אך באמת מבואר בחסידות^ו ש"דרך ארץ קדמה לתורה" אינו רק 'קדימה בזמן' (כמו פשט דברי המדרש) אלא יש בכך גם 'קדימה במעלה' – שרש עליון של דרך ארץ מעל המקור הגלוי של התורה (התורה שייכת לראש עולם האצילות, "אורייתא מחכמה נפקת"^ז, אך דרך ארץ שייכת לדרגת אדם-קדמון שלפני

הוא מקיים "המתחיל במצוה אומרים לו גמור"^ח כשתהיה דמות כללית של כהן משוח).

הערות נוספות בדרך ההלכה

נדגיש שוב שגם כאשר מדובר במלחמת מצוה לכל דבר, הרי יש בה ממד עיקרי של רשות, ונמחיש זאת בכמה הערות בדרך ההלכה: ודאי שיש מציאות של הצלת נפשות בגדר חיוב גמור, כמו הרואה את חברו טובע בנהר שמחויב להצילו ואם לאו עבר באיסור "לא תעמוד על דם רעך"^ט (וכן מצות עשה של השבת אבדה, "והשבותו לו"^{יט} שממנו נלמד "אבדת גופו").

וכן בגוים שצרו על עיירות ישראל כתב הרמב"ם "ומצוה על כל ישראל שיכולין לבוא לצאת ולעזור לאחיהם שבמצור". אולם בהנהגת הציבור, כמו מלחמה וכדו', הרי בדרך כלל לא מדובר במעשה ישיר-מידי של הצלה אלא בהתגייסות למערכת המופקדת על הצלת נפשות. והרי בכל הנוגע להנהגת הציבור יש שיקולים שונים ושיטות שונות:

פלוגי יאמר שלא כדאי להלחם בדרך זו ואחר יאמר שבכלל יש לפעול בדרכים דיפלומטיות ולהמנע ממלחמה וכו'. ושוב מתחדד המקום של הרשות והבחירה.

גם כאשר ברור שיש הכרח גמור לצאת למלחמה לעזרת ישראל, עדיין לא מדובר בפיקוח נפש שהזדמן לפני האדם והוא מחויב בו מדין "לא תעמוד על דם רעך", כשם שרופא מומחה היוצא לטיול אינו עובר באיסור לא "תעמוד על דם רעך" כשאינו עוסק ברגע זה ברפואה. כלומר, גם כאשר מערכת ציבורית עוסקת בפיקוח

בכל הנוגע

להנהגת הציבור
יש שיקולים שונים
ושיטות שונות
ושבו מתחדד
המקום של
הרשות והבחירה

א נא סוטה מד, ב.

ב במדבר לב, ו.

ג שופטים ה, ט.

ד שם פס' כג.

ה קידושין לא, א.

ו ראה אה"ת בראשית ח"ג תקפג, א (הובא ונתבאר בספר לחיות עם הזמן בראשית עמ' מ).

ז זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

מז ע"פ ירושלמי פסחים פ"ה ה"ה; ר"ה פ"א ה"ח. כלל זה עצמו הוא בגדר דרך ארץ שקדמה לתורה.

מח הלכות רוצח פ"א ה"ד.

מט דברים כב, ב.

נ סנהדרין עג, א.

רשות משמע

שהדבר תלוי
בבחירה החפשית
שלי. זו אמנם
מדרגת ימות
המשיח אבל אנו
יכולים להחליט
שאנחנו כבר שם,
ואז באמת נהיה
שם

האצילות).

ובנוגע לרשות ומצוה:
אמנם ההכרעה הפשוטה
היא "גדול המצווה ועושה"
אבל מבואר בגמרא שרב
יוסף סבר "גדול מי שאינו
מצווה ועושה", ומוסבר^{יח}
שמדרגה זו תתגלה
לעתיד לבוא, שאז תהיה
הלכה כרב יוסף (רב
יוסף גימטריא משיח)
ותתגלה מעלת הרשות על

המצווה. במעשה הרשות מתגלה מעלת הבחירה
החופשית מה שאין כן במעשה הנעשה מכח
צייווי. מצוה נעשית מתוך קבלת עול, ורשות
נעשית מהאדם עצמו, מתוך טבעו הפנימי. כל
עוד הטבע היהודי הפנימי לא מתגלה כראוי, יש
מעלה גדולה יותר במה שנעשה מכח הצייווי, אך
כאשר יתגלה הטבע היהודי, "לב בשר" במקום
"לב אבן"^{יט} (לאחר שיתקיים "ומל הוי' אלהיך
את לבבך ואת לבב זרעך"^כ), אז יש עדיפות למה
שנעשה מתוך הלב הטהור, בהתנדבות אמת של
"בת נדיב"^{כא}.

עצם המושג יציאה למלחמה, "כי תצא
למלחמה", אומר שהאדם יוצא ממקומו־שלו
למקום אחר, מקום חדש שבו הוא בוחר (כדברי
רש"י^{כב} "כי תצא משמע כשתעלה על דעתך
לצאת", בפשטות כוונתו ללמוד מהמלה "כי"
אבל בפנימיות יש לומר שהלימוד נסמך גם על
"תצא"). צבא נוטריקון יוצא וצבא, יוצא ממקומו
שלו למלחמה וחוזר לביתו (בא) ברכוש גדול
(כי תצא למלחמה... והבאתה אל תוך ביתך").
לכן הלשון "תצא למלחמה" היא 'הכותרת' לכל

המלחמות, שבכולן העיקר הוא הבחירה והרשות.
בתמצית: המושג רשות הרבה יותר 'עצמי'
מאשר המושג מצוה או חובה, כיון שרשות משמע
שהדבר תלוי בבחירה החפשית שלי. זו אמנם
מדרגת ימות המשיח אבל אנו יכולים להחליט
שאנחנו כבר שם, ואז באמת נהיה שם (כמו
שהתבאר בשיעור המקורי על המושג "יד ישראל
תקיפה", שהיום קיומו תלוי בעיקר בהחלטה
שלנו).

בעומק, הבחירה החופשית של ישראל
שורשה בבחירתו של הקב"ה "אשר בחר בנו מכל
העמים" (בחירה עצמית בין נבראים הנראים
שונים, בגוף היהודי הנראה שוה לגופי אומות
העולם^{כג}), ובכך העניק לנו את עצם כח הבחירה
שלו, העם הנבחר הוא העם הבוחר (ואילו אצל
אומות העולם אין בחירה בדרגה גבוהה ושלמה,
כדלקמן), כאשר פסגת הבחירה היא ב"בית
הבחירה" שאנו בונים לו יתברך ב"מקום אשר
יבחר ה'" – הבית של הבחירה שלנו והבית
של הבחירה שלו.

ובמושגים של תהו ותיקון: הנהגה של רשות
ודרך ארץ קרובה יותר לבחינת תהו שקדם
לתיקון. התהו שורר בעולם הטבע (דומם, צומח
וחי) בו אין חוקי התנהגות ומצוות, והחוק היחיד
הוא הכלל העיוור "החוק שורד" (חוק הג'ונגל).
גם בעולם האנושי יש ביטוי לעולם התהו בכללי
ההתנהגות של דרך ארץ, כמו "הבא להרגך השכם
להרגו" ('חוק הג'ונגל' בלבוש מעודן יותר).
אחרי עולם התהו מגיע עולם התיקון, בחינת
אדם ("אתם קרויים אדם"^{כד}, ישראל שקבלו
תורה ומצוות). אך איננו מוותרים על האורות
המרובים והעצומים של עולם התהו, בבחינת
"לא אדם" (שמעל ולפני "אדם"), והתכלית היא
ב'נוסחה המשיחית' של 'אורות דתהו בכלים
דתיקון'^{כה}. לכן יש מעלה באותם חלקים בתורה
שהם בבחינת רשות, המביאים את האורות של

סג ראה תניא פמ"ט.

סד 'במות סא, א; זהר ח"ב פו, א.

סה שחת כ"ח ניסן תשנ"א.

נח מודעות טבעית עמ' פז (ע"פ קונטרס "הלכות
תושבע"פ שאין בטלין לעולם" תשנ"ב).

נט יחזקאל לו, כו.

ס דברים לו, ו.

סא שיר השירים ז, ב.

סב רש"י סוטה לה, ב.

בהקשר שלנו: רוח הקדש שייכת למלחמת רשות, הדורשת הכרעה של האדם בכח עצמו ברוח הקדש (או מעין רוח הקדש, רוח גבורה^{טז} וכדו'). לפי זה, חכמה היינו הלכות מלכים ומלחמות ברמב"ם ושו"ע; תבונה, מבין דבר מתוך דבר, היינו 'רוח ההלכה' מתוך ההלכה הפסוקה (שבזה יש כמובן נפקא מינה גדולה לגבי ההלכה למעשה^{טז}); ודעת היינו רוח הקדש במה שלא מובן מתוך ההלכה. וכן דוד המלך (אבי מלחמות הרשות) היה שואל באורים ותומים לפני היציאה לקרב^{טז}, ובהפשטה היינו לשאול ברוח הקדש שבו, בדעתו הוא, לא על פי כללי הלכה (אלא מעלת הפרט היוצא-מן-הכלל על הכלל, כמבואר באריכות בחסידות איזביצ'א). מלחמת הרשות היא "על דעת המקום ועל דעת הקהל", כאשר דעת המקום מתגלה בדעת הקהל.

בהמשך לזה יש להקביל שלשה סוגי מלחמות, בדומה לשלש ההגדרות במשנה, חובה-מצוה-רשות (אך לא כמו בחלוקה בגמרא אלא בהתאם להגדרות ברמב"ם): עזרת ישראל מיד צר היא חובה גמורה (אע"פ שהוסבר שיש בה גם הרבה רשות), כנגד החכמה, הברקה ספונטנית, 'מחויב המציאות', לא יתכן אחרת (וממילא אין זו מצוה רגילה של "אפשי ומה אעשה"^{טז}, עשיה מתוך קבלת עול, אך גם לא רשות, אלא דומה-לרשות בכך שאינה מצוה אך היפך-הרשות שהוא מעל לבחירה, אין כאן בחירה כלל אלא מחויב המציאות, כנ"ל); מלחמת מצוה בבינה ("לא תחיה כל נשמה" של מלחמת ז' עממין ששרשם בז"ת דתבונה כנודע, "מינה דינין מתערין"^{טז}); ומלחמת הרשות בדעת, בבחירה-רשות, והוא העיקר, מלחמה דגדלות (גדלות מוחין היינו דעת).

עולם התהו. ויש להדגיש שכאשר האורות דתהו נכנסים לכלים דתיקון הם בהכרח גם מעצבים את הכלים דתיקון מחדש, וד"ל.

הבחירה בדעת

שרש הבחירה בנפש, ממד הרשות כנ"ל, הוא בדעת. לכן עיקר כח הבחירה הוא בישראל שלהם יש דעת אמת, ואילו בסטרא אחרא "אל אחר אסתרים ולא עבד פירין"^{טז} (כיון שאין לו את מח הדעת באמת). "כי תצא למלחמה [מלחמת הרשות] על אויבך", מעל לאויבך שאין להם דעת.

עוד מבואר בחסידות שדווקא על ידי הבחירה החופשית שוברים את הקליפות. בחירה לשון חדירה, שעל ידה שוברים את הקליפות, חודרים לתוכן ופודים-מבררים את ניצוץ הטוב, הפרי, שבפנימיותו. הבחירה-חדירה קשורה לדעת, "ובדעת חדרים ימלאו"^{טז}, דעת היא "כח גברא" לכבוש ולהזדווג ("כאיש גבורתו"^{טז}) = **דעת דעת**, רמז לדעת עליון ודעת תחתון).

על ידי הדעת בוחרים בטוב, "גם בלא דעת נפש לא טוב"^{טז} (ושם הדעת הוא 'שם הטוב', **אהוה**), "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב... ובחרת בחיים [וממילא ובחרת בטוב, **חיים** = ד פעמים **טוב**, ממוצע כל אות]^{טז}."

מכאן מובן הקשר בין דעת למלחמת רשות^{טז}. והנה רש"י מפרש "בחכמה, מה שאדם שומע דברים מאחרים ולמד. ובתבונה, מבין דבר מלבו מתוך דברים שלמד. ובדעת, רוח הקדש"^{טז}.

טז ע"פ זהר ח"ב קג, א.

טז משלי כד, ד.

טז שופטים ח, כא.

טז משלי ט"ז, ב. טוב באתב"שאותיות נפש, ובהכאה פרטית: טוב נפש = 1530 = טוב פעמים מאד מאד!

ע דברים ל, טו"ט.

עא בגיל בר מצוה מקבלים דעת ובכך נעשים "איש מלחמה" למלחמת הרשות, כמו לוי בן יעקב אבינו שהרג את אנשי שכס בהיותו בר מצוה, וממנו נלמד שנקרא איש בגיל זה.

עב שמות לא, ג. לגבי בצלאל בן אורי. אמנם בצלאל לא היה אז בר מצוה (כמפורש בחז"ל), ומכל מקום זכה לדעת

כיוצא מן הכלל.

עג ראה שופטים יג, כה (ובתרגומים והמפרשים שם) שרוח גבורה היא "רוח הוי".

עד הלכה היא מוחין דחג"ת אך הלכה למעשה היא מוחין דנה"י, "הליכות עולם", לפי תנאי העולם וכו'.

עה וראה ברכות ג, ב.

עו תו"כ סוף פרשת קדושים.

עד ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח ש"י ג' פ"ח; שם ש"י ד' פ"ב.

המעפילים בדורנו

שרש למלחמה הבאה בבחירת ישראל הוא מעשה המעפילים. שם אמר להם משה "והיא לא תצלח" (ולכן משה עצמו לא יצא למלחמה). אך כידוע הדיק "והיא לא תצלח" אבל פעם אחרת תצלח (כדברי ר' צדוק הכהן^{פב}). המעפילים עלו על דעת עצמם, ללא ציווי, ונכשלו, אבל לעתיד יש 'העפלה' למלחמה גם ללא ציווי מפורש, "והיא תצלח" אצל המלך המשיח. אמנם "הכל צפוי" (וממילא לכאורה 'הכל אבוד'...) אבל "הרשות נתונה"^{פט} לעשות (ולהצליח) במעשה האדם ברשותו ובחירתו הגמורה (איזה יפי של פרדוקס, מתאים לקב"ה וישראל).

גם במעפילים היתה התחלה של תשובה (והם הדוגמה המובהקת בספר התניא^{פג} ל'בטוש' מוצלח, כאשר בעקבות דברי משה רבינו "נכנע ונשבר לבם בקרבם" וחזרו והאמינו ביכולת ה') אך היתה להם התנשאות שלילית. אבל המעפילים שיצליחו הם אלו שיבואו מתוך שפלות אמתית, מדת דוד המלך איש המלחמה ("והייתי שפל בעיני"^{פד}) הזועק לה' במרירות להושיעו.

השפלות הקיומית הטובה באה דווקא כאשר מדובר בתחום הרשות, כאשר אני יודע ומכיר בעומק שפלותי ודלותי ומתעורר ברצון פנימי להלחם ברע מתוך עוצמה טבעית בריאה (הן הרע החיצוני והן הרע הפנימי, "כי תצא למלחמה" במלחמת היצה, כמבואר בפירוש אור החיים הקדוש ועוד). זוהי עוצמה של עולם התהו, אורות דתהו, שכאשר היא מלווה בשפלות מתאימה אזי השפלות היא הכלי הרחב להכיל אותה כראוי. מה שאין כן כאשר הכל הופך ל'מצוה' של עולם התיקון, אזי השפלות אינה מודגשת (שהרי אני בתוך 'מרחב בטוח' של תורה ומצוות, רק בתור מצווה ועושה). "מאד

מאד הוא שפל רוח"^{פב} (ואז תזכה ל"טובה הארץ מאד מאד"^{פג}).

[יש כאן סדר של הכנעה-הבדלה-המתקה^{פד}: "כי תצא למלחמה", הכנעה ושפלות של יציאה למלחמת רשות ללא צו אלוקי (ומי יודע מה יהיה), וכן המלחמה היא להכניע את הרע החיצוני והפנימי; ואז צריך להרגיש "על אויביך", היינו הבדלה (הבדלת ישראל מעמים, הבדלת הנפש האלקית מהנפש הבהמית); ובסוף "ונתנו הוי' אלהיך בידך ושבת שביו", העלאת כל הניצוצות הקדושים שבאויב גופא, המתקה].

אל פחד

המצוה הראשונה והעיקרית בדיני המלחמה בפרשת שופטים היא "לא לפחד כלל", כדברי הכהן משוח מלחמה "שִׁמְעוּ וְשָׂאֵל אֶתֶם קְרִיבִים הַיּוֹם לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֵיכֶם אֶל יְרֵךְ לְבָבְכֶם... כִּי הוּא' אֱלֹהֵיכֶם הֵהָלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם", ולפי הרמב"ם^{פה} זוהי מצות לא תעשה במניין תרי"ג, אמונה ובטחון בה' במלחמה (וכן חטא המרגלים היה פחד וראשית התיקון של המעפילים היה בבטחון וחוסר פחד).

בהרחבה, כל המלחמה תלויה בכך שאיננו מפחדים, החל מעצם ההחלטה לצאת למלחמה בבחירה ורשות. היכולת לא לפחד נובעת בעצמה מיראת שמים עמוקה, פחד להכחיש את אלקי ישראל הכל יכול "ומלכותו בכל משלה", לפחד רק מהשם יתברך ולא משום דבר אחר בעולם (כצוואת אבי הבעש"ט לבנו לא לפחד משום דבר חוץ מה' יתברך). וכן פירשו חז"ל (ומובא ברש"י, פשוטו של מקרא) שדברי הכהן "שמע ישראל" היינו ש"אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם" — מקור הכח לא לפחד הוא באמונה ב"הוי'

פב אבות פ"ד מ"ד.

פג במדבר י"ד, ט.

פד כתר שם טוב כח.

פה סהמ"צ ל"ת נח. הלכות מלכים פ"ז הט"ו.

עח צדקת הצדיק אות מו.

עט אבות פ"ג מט"ו.

פ פרק כ"ט.

פא שמואל ב' ו, כב.

צבא התקפה לישראל

בחזרה למושג "עזרת ישראל מיד צר": נכון שהמלחמות היום הן הצלת נפשות מובהקות, אבל לא טוב שהמניע העיקרי (ולפעמים היחיד) הוא רק ההכרח הכפוי של הצלת נפשות, פיקוח נפש, 'מלחמת אין ברירה' כמו שמתבטא בשם "צבא הגנה לישראל". הגישה הזו 'מוציאה את הרוח מהמפרשים', כאשר העיקר הוא התגוננות והשרדות. ממילא נוטים להכניע תחת דרישות האויב וממילא נאחזים בכל מיני 'פתרונות' דמיוניים ואשליות מסוכנות (כמו "האויב מורתע" וכדו') שסופן שפיכות דמים ר"ל.

במקום זה, צריכה להיות 'יציאה' למלחמה, ברשות-רצון להתקיף את האויב עד הכנעה, הכרעה ונצחון. כאשר הכל לא מתוך פחד (מה נעשה עם מיליארד מוסלמים סביבנו...) אלא מתוך אהבת ה' ויראת ה',

בתודעה של "שמע ישראל... הוי' אחד", וברצונו להיות עושים רצונו של מקום, ואין מה לפחד כלל מהם ומהמונם, כדברי רש"י "וראית סוס ורכב", "בעיני חשובים כולם כסוס אחד".

גיוס רשות

החשיבות של הרשות מתבטאת בנקודה עיקרית (שהוזכרה במאמר "יד ישראל תקיפה") שאין מקום לגיוס כפוי. הטוב והנכון הוא שהגיוס יהיה מתוך רצון, 'גיוס רשות' ולא גיוס חובה (מתאים לתפיסה הבטחונית, ששותפים לה הרבה אנשי צבא, שמוטב להשקיע בצבא מקצועי, של מתנדבים מסורים שגם מתוגמלים היטב, מאשר 'צבא העם' הבנוי על גיוס חובה (כולם).

אמנם יש רשימה של החוזרים מעורכי המלחמה (ואלו שאינם יוצאים כלל, כמו מי שנשא אשה ומי שבנה בית וכו'), אך אין הכוונה

אחד" (נוטריקון אל פחד¹⁹) וכדברי הרמב"ם שהלוחם אינו מפחד כשהוא נזכר שהוא נלחם "על יחוד ה'".

והנה יראת שמים היא יכולת הבחירה החופשית של האדם, "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"²⁰ (יראת שמים היא הבחירה שלנו, בידינו), ונמצא שהאמירה לא לפחד אלא להתמקד ביראת שמים פירושה להגביר את הבחירה שלנו (כאשר אנו בוחרים ביראת שמים ולא ביראה אחרת).

כמובן, יש כאן גם דגש על אהבת ה', שהרי בהמשך ל"שמע ישראל" יש מצות "ואהבת את הוי' אלהיך"²¹, וכן הכהן משוח מלחמה הוא כהן איש חסד המעורר את מדת האהבה בישראל. והנה באהבת ה' יש "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" – בכל נפשך זו אמנם מסירות נפש ("אפילו נוטל את

נפשך"²²) אבל עדיין בתוך גדרים וגבולות, ואילו "בכל מאדך" היינו בלי גבול, רשות שמעל ומעבר למצוה, עוצמה של אורות דתהו (עד הכוחות ה'מאודיים' של הנפש²³). מבואר בדברי חז"ל²⁴ כי דווקא "בכל מאדך" נקרא "עושין רצונו של מקום" (לעומת פרשת "והיה אם שמוע" שבה נאמר "בכל לבבכם ובכל נפשכם"²⁵ בלבד) – לעשות את רצונו מתוך בחירה גמורה, הוא רוצה שאנחנו נרצה!

19 אל פחד במילוי: אלף למד פא חית דלת = 1118 = שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד! אל פחד = מלחמה. החלק הקדמי של אל פחד = 434 = איש מלחמה (כלומר שבמספר קדמי, אל פחד = מלחמה איש מלחמה).

20 ברכות לג, ב.

21 פס דברים ו, ה.

22 פס ברכות פ"ט מ"ה.

23 שני המאורות ח"ב ס"ד (לד, א"ב). חנה אריאל ואתחנן ד"ה ואהבת.

24 ברכות לה, ב. כמבואר במהרש"א שם.

25 פס דברים יא, יג.

ישראל סביבו), ואכן במלחמת שאול בפלשתים הועמד שאול בנסינון להמתין לנביא ו'להפסיד' לוחמים רבים^{צח}.

ועוד, כיון ש"הירא ורך הלבב" חוזר מעורכי המלחמה, קשה להכריז על גיוס חובה לכולם. כל אחד יכול לטעון שהוא מפחד (גם אם התנגדותו נובעת מטעמים אחרים, כמו פציפיזם וכיו"ב). אמנם יש אומרים שהירא ורך הלבב נפטר רק ממלחמת רשות ולא ממלחמת מצוה שבה "הכל יוצאים", אבל הדבר אינו ברור ומסתבר שיש כאלה שודאי יהיו פטורים גם ממלחמת מצוה (וכן מסופר^{צט} שיהודה המכבי פטר את הירא ורך הלבב ממלחמותיו).

בסופו של דבר, גיוס חובה לכולם מחליש את הלוחמים, כמפורש לגבי הירא ורך הלבב "ולא ימס את לבב אחיו כלבבו" (ולדעת הרמב"ן הירא ורך הלבב אינו רק פטור אלא אסור להכניסו במלחמה^{צק}), וכטעם הפשוט לכך שמי שבנה בית וארס אשה חוזרים מפני שהם טרודים על ביתם ואינם נלחמים כראוי. גם הדין של "חתן מחדרו", כשהוא מתפרש כחובה מוחלטת, משדר רוח כללית של בהלה (פאניקה) ופחד בעם, ההיפך הגמור מרוח התורה והמצוה המפורשת שאסור לפחד (ובאמת 'החוסן הלאומי' מתחזק כאשר החתן נשאר בבית לשמח את אשתו, "חוסן זה סדר נשים"^{קא}).

קריאה לשלום כרשות

גם מצות קריאה לשלום נותנת חותמת של רשות על כל המלחמה. המלחמה אינה הכרח. בנוסף, הקריאה לשלום עצמה מופיעה

שבהכרח יש גיוס חובה כללי של כל העם מלבד אלו. הרי במלחמות התנ"ך ככלל לא היו זקוקים לכולם (גם במצב חירום) אלא סך מסוים של הנבחרים להלחם, כמו למשל במלחמת מדין שבה נבחרו "אלף למטה אלף למטה"^{צג} (עם הפירושים השונים בזה).

גם במלחמת מצוה שבה "יוצא חתן מחדרו" אין הכוונה שבדווקא עליו לצאת אלא שיהיה מוכן ומזומן להתגייס, ברצון שלם, אם יצטרכו אותו^{צד}. ועוד יש לומר שעיקר הפשט ב"חתן מחדרו" היינו בחתן שבאמת זקוקים לו, מפקד גדוד וכיוצא בזה.

רבים ביד מעטים

אדרבה, בכמה מקומות יש מגמה ברורה להמעית בכמות הלוחמים, למען נדע שהנצחון מגיע בישועת ה' בידי הלוחמים הצדיקים הבוטחים בה', כמו אצל גדעון השופט וכדברי אסא מלך יהודה במלחמתו בזרח הכושי (שהגיע "בחיל אלף אלפים"^{צה}, מליון לוחמים, כמעט כפול ממחנה אסא) "הוי' אין עִמָּךְ לַעְזוֹר בֵּין רַב לְאִין פָּחַ עֲזָרְנוּ הוּי' אֱלֹהֵינוּ כִּי עָלֵינוּ נִשְׁעֲנוּ וּבִשְׁמֶךָ בָּאנוּ עַל הָהָמוֹן הַזֶּה"^{צז}. אמנם במלחמה הראשונה של המלך שאול הוא קרא לכולם^{צח}, אך יתכן שזהו ענין מיוחד בתחילת מלכותו של המלך (שאזי נצרך ללכד את כל

גיוס חובה
לכולם מחליש
את הלוחמים,
כמפורש לגבי
הירא ורך הלבב
"ולא ימס את לבב
אחיו כלבבו"

צח שמואל"א פ"ג.

צט ספר מקבים א פ"ג נה"נ.

ק הרמב"ן בפירוש התורה דברים כ, ח, והביא שכן הוא בדברי בה"ג. וכן בהשגותיו לספר המצוות, הוספות למצוות לא תעשה י': "שנמנע האיש הירא ורך הלבב מבוא במלחמה שהוא לא יוכל בטבעו לעמוד בקשרי המלחמה וסבול המכות והחרב יונס ויהיה תחלת מפלה לעם".

קא שבת לא, א.

צג במדבר לא, ד.

צד וראה חזון איש עירובין סי' קיד: "אפילו בזמן שאין צורך אלא למספר מסוים, וכן היו רוב מלחמותיהם שלא היה מקום לחיל הצבא הלוחמים אלא למספר מסוים, היה רשות ליקח חתן מחדרו, שאין להחזירים שום זכות במלחמת מצוה".

צה דבחי"ב יד, ח.

צו שם פס' י.

צז שמואל"א פ"א.

אשימה עלי מלך

הביטוי המובהק לכך הוא בעצם מינוי מלך הכתוב בתורה באופן של רשות: "כִּי תָבֵא אֶל הָאָרֶץ... וְאָמַרְתָּ אֲשִׁמָּה עָלַי מֶלֶךְ כָּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבְתִּי. שׁוֹם תָּשִׂים עָלַי מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר הוּא" אֶלְהִיָּהּ בּוֹ^ק. פשט הפסוק הראשון הוא שמדובר ברשות, וממילא גם הפסוק השני "שׁוֹם תָּשִׂים עָלַי מֶלֶךְ" מתפרש כרשות: כאשר תרצה מלך אז שׁוֹם תָּשִׂים עָלַי מֶלֶךְ כֹּה אֲשֶׁר יִבְחַר ה' ולא איש נכרי וכו'. כך באמת מפרש רבי נהוראי בגמרא "לא נאמרה פרשה זו אלא כנגד תרעומתן"^ק, וידועים דברי האברבנאל^ק שתופס כך להלכה (אלא שהוא עצמו מאריך הרבה במקומות אחרים על חזרת מלכות בית דוד כענין עיקרי ביעודי הגאולה).

אמנם ההלכה היא, כדעת הרמב"ם והרמב"ן וסיעתם, שמינוי מלך הוא מצוה, "שלש מצוות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ"^{קט}. ובכל זאת יש להבין מדוע המצוה נאמרה בלשון כזו! אחרי כל דברי המפרשים, אין מקרא יוצא מדי פשוטו שיש כאן ממד של רשות^ק. כלומר, כל המהות של ענין המלך יסודה ברשות, זו מצוה מיוחדת הנתונה בדינו-ברשותנו: אם נעשה אותה כראוי, מתוך בקשת ה' ו"רצוננו לעשות רצון"^{קיא}, תהיה זו מצוה, ואם לאו אין כאן מצוה. לכן כאשר ישראל שאלו מלך משמואל הנביא הדבר נתפס כחטא של מאיסה בה' ובשמואל נביאו. לכן מלכות שאול היתה מועדת לשבירה מתחילתה (עוד טרם חטאי שאול), כיון שהיא נעשתה כנגד 'הרצון הפנימי' של ה'. מלכות שאול 'מתחרה ומאיימת' על מלכות שמים, ולכן הוא נענש גם על מצוה קלה של נביא. מה שאין כן

לפעמים בתור רשות ולא בתור חובה. כך נאמר על משה רבינו שקרא לשלום לסיחון: "ואשלח מלאכים ממדבר קדמות" ופירש רש"י "אף על פי שלא צוני המקום לקרא לסיחון לשלום, למדתי ממדבר סיני מן התורה שקדמה לעולם". ולדעת המהר"ל גם הקריאה לשלום של יהושע בן נון לעממי כנען היתה לפנים משורת הדין, כיון ש"גדול השלום"^{קב}.

על כן, גם אם כיום איננו חייבים לקרוא לשלום (מפני שהמלחמה איננה ביוזמה שלנו וכדו'), מכל מקום מן הראוי שנקרא לשלום, זה מתאים לנו, ויש בזה גם קידוש שם שמים שמעל כל ההלכות.

הרשות במצות מינוי מלך

ענין המלחמות שייך במיוחד למלך, כלשון הרמב"ם "הלכות מלכים ומלחמות", וכדבריו "שאינן ממליכין מלך תחילה אלא לעשות משפט ומלחמות"^{קג} (אלא שודאי יש מציאות של מלחמה גם ללא מלך ומנהיג, כמו בדין גויים שצרו על עיירות ישראל וכדו').

והנה כל ענינו של המלך נוגע לרשות, ולא לחנם המלכות מכונה בחז"ל רשות (יש קשר בין רשות במובן של שלטון, "אל תתודע לרשות"^{קד}, ובין רשות במובן של דבר הנעשה בבחירה וכו'). המלך מנהל את 'עניני הרשות' במדינה, ו"משפט המלך" משלים את משפט התורה של הסנהדרין בכל התחום הרחב של רשות ותיקון עולם^{קה}.

קב גור אריה דברים כ, י "אמנם אשר נראה ברור, כי בודאי יהושע קרא לשלום, מכל מקום לא נצטוו יהושע על זה, דכיון שהיו רשעים גמורים, ועשו כל התועבות יש להרוג אותם, ואין צריך לקרות אליהם לשלום... ומכל מקום יהושע עשה זה מעצמו כמו שעשה משה לסיחון ועוג [לכאורה זו ט"ס והכוונה רק לסיחון] שקרא לו לשלום, אף על גב שלא נצטוו על כך, קרא להם לשלום... וכן משמע הא דקאמר בירושלמי "יהושע קיים פרשה זו", ומה רבותא שקיים פרשה זאת, כיון שנצטוו על זה. אלא רוצה לומר שקיים פרשה זאת מעצמו מדרך סברה, והוא מדה טובה בלבד".

קג הלכות מלכים פ"ד ה"י.

קד אבות פ"א מ"י.

קה כמבואר בדרשות הר"ן הדרוש האחד עשר.

קו דברים יז, י"ד-טו.

קז סנהדרין כ, ב.

קח בפרשת שופטים ובשמואל א' פ"ח.

קט סנהדרין כ, ב. הלכות מלכים פ"א ה"א.

קי והשווה לדברי העמק דבר בפרשת המלך, ואכמ"ל.

קיא ברכות יז, א.

אדני נלחם"ק"י) ואנו חפצים לכבוש את העולם תחת מלכות שמים עד שיקום "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הו' אחד ושמו אחד"ק"י. הכל לקדש שם שמים (ענין הקשור היום ל'מהפכה הרביעית', לקרוא לשלום לכל באי העולם ולהביא לשלום אמת).

ולסיום: כל הנושא של רשות ובחירה חופשית מתאים ל'רוח הדור', לפי ה'ראש המודרני' שאינו צריך להיות 'ראש מרדני' בתורה ח"ו, אלא רצון להלביש את האורות דתהו בכלים דתיקון (כאשר עולם התיקון 'מתעדכן' בכל דור, "דור דור ודורשיו", לפי השראת התורה על בעלי רוח הקדש של הדור).

להעמיד חזון

לסיום, כל הדיון הזה, כמו כל העיסוק בעניני 'מלכות ישראל' במשך השנים, נועד להעמיד חזון לעתיד. בכלל, כל שלש מצוות הציבור (מלך, מחיית עמלק, בין המקדש) עדיין לא התקיימו כראוי ובשלמות (כדברי הרוגאטשוב^{קט"ז}) והן בעיקר "הלכתא למשיחא". אכן, החזון הזה מאד משמעותי והכרחי כדי לעצב היום ממשלה על פי רוח התורה (ככל שלמעשה היא תהיה גמישה ודמוקרטית וכו').

ואם נדמה שהדברים הנאמרים בשיעורים ונכתבים בספרים אינם עושים פירות כראוי, באמת יש להצטער, להכות על חטא ובעיקר לטכס עצה כיצד לתקן מכאן ולהבא. אך באמת חזקה על תעמולה שאינה חוזרת ריקם, ופעמים רבות הדברים מחלחלים בחשאי ומצמיחים פירות טובים גם במקומות מפתיעים. רק ה' יודע ועד, ובכל זאת עלינו להמשיך ללא שום יאוש בעולם כלל להעמיד חזון ובעזרת ה' נזכה לראות בהגשמתו.

ק"י שמואל"א כה, כח.

ק"י זכריה יד, ט.

ק"י צפנת פענח בראשית מט, ט.

מלכות דוד, "בקש ה' לו איש כלבבו"ק"ב, שאינו מאיים כלל על מלכות שמים ואדרבה כל מגמתו וחפצו להמליך את ה' בעולם (ולבנות את בית הבחירה).

בשורה התחתונה: ענין המלך וענין המלחמות שייכים זה לזה, ושניהם שייכים דווקא לרשות (על כן המלך דווקא מוציא למלחמת רשות, ולדוד המלך יש רצון אדיר להרחיב את גבול ישראל במלחמת רשות^{ק"ג}). על כן, הלכות מלחמה הם בכלל הלכות מלכים, כאשר המלך דן לפי משפט המלך ושיקולים של "רוי עולם" ולא דוקא "רוי תורה"ק"ד. זהו עיקר חידושו של המלך ש"לבו לב כל קהל ישראל" (כדברי הרמב"ם^{קט"ו}) והוא שופט ומנהיג את ישראל מתוך לבו (כמובן על פי סנהדרין וכו'), כמבואר בחסידות^{קט"ז} שגילוי 'היחידה שבנפש' הוא בלב ולא במח. ממילא, דווקא בהלכות אלה הכל תלוי בשיקול דעת המלך וממילא הכל בגדר 'רשות'.

נדייק ונאמר: ההשקפה הראשונה על מלחמת רשות היא שמדובר בדבר שאין בו הכרח כלל, רק לכבוד המלך וכדו' ולא מתוך סיכון קיומי. אולם לפי הפירוש הפנימי ההסבר כמעט הפוך: מלחמת רשות נובעת מתחושה פנימית עצמית של הכרח גמור, השרדות בקדושה, שכן גם כבוד המלך והעם הוא כבוד שמים ("מלחמות הו')

ק"י שמואל"א יג, יד.

ק"י כדברי השם משמואל פרשת נח תרע"ו "תעודת המלך הוא ללחום מלחמת הרשות להרחיב גבול הקדושה. וע"כ כך ה' הסדר תחילה להתנהג ע"י שופטים עד שתהי' כל א"י מכובשת ויכנעו אויביהם מסביב וכל אלה הם מלחמת מצוה, ואח"כ יהי' הזמן להרחיב גבול הקדושה וללחום מלחמת הרשות, אז המצוה להעמיד עליהם מלך כי להרחיב גבול הקדושה שייך למלך", עיין שם ובמקומות נוספים שחזר על נקודה זו (ויצא תרע"ז, מקץ תרע"ד, תצוה תרע"ה, ויקהל תרע"ו, שופטים תרע"א ושם הסביר את טעמו של דוד שהקדים לכבוש את סוריא עיי"ש).

ק"י ראה רשימות דברים (חיתריק) מדור אדה"ז אות סה; ספר הצאצאים (היילפרין) עמ' 61. וראה נוסח אחר ברשימות סיפורים (תשורת גלובסקי, כסלו ע"ב) ח"א עמ' 29.

קטו הלכות מלכים פ"ג ה"ו.

קטז ראה לקו"ב לקונטרס ההתפעלות אות לט.

שיעור

מאור עינים פרשת כי תצא

"תבנה בית חדש"

קיצור מהלך השיעור

המאור עינים לפרשת כי תצא מבאר את **מצות מעקה בעבודה הפנימית** – התמודדות עם **המעיקים** שנטפלים לאדם דווקא כשהוא עושה תיקון בעולם **ובונה בית חדש**. אותם מתנגדים משקפים לאדם את **הדינים** שיש עליו בשמים וחושפים בפניו על מה הוא נידון. ההתגברות עליהם היא על ידי **הדבקות בה' בעולם המחשבה**, שמפילה את החיצוניות שלהם והופכת את **הניצוצות** שבתוכם לעוזרים לאדם בעבודתו.

התמודדות עם שונאים

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך וגו'.
הנה איתא בנמרא דגישין (זו) שלח ליה למר
עוקבא בני ארם הקמים וכו', שרשט וכתב ליה דום
לה' והתחולל לו והוא יפיל אותן חללים וכו'.
מר עוקבא היה קרוב למלכות, היו לו
מתנגדים גדולים שהצרו לו והיתה לו היכולת
למסור אותם לדין המלכות. הוא שלח לרבי
אלעזר שאלה האם מותר לו לעשות זאת, ורבי
אלעזר השיב לו בפסוק "אמרתי אשמרה דרכי
מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעד רשע
לנגדי"^א – למרות שיש "רשע לנגדי", שמיצר
לי, עלי לשים מחסום לפי ולא להלשין. כששלח

לו מר עוקבא בפעם השניה שאינו יכול לעמוד
בהצקות שלהם, נתן לו רבי אלעזר עצה כיצד
להפטר מאותם מציקים גם בלי למסור אותם
למלכות – "דום להוי' והתחולל לו"^ב, "דום לה'
והוא יפילם לך חללים חללים, השכם והערב
עליהן לבית המדרש והן כלין מאליהן".
את הסיפור הזה ניתן להשוות למעשה
המפורסם^ג על רבי מאיר שהבריונים בשכונתו
צערו אותו מאד והוא התפלל שימותו – כלומר,
מסר אותם למלכות שמים (לעומת הרצון של מר
עוקבא למסור את מתנגדיו למלכות הארץ)^ד –

ב שם לז, ז.

ג ברכות י, א.

ד וראה בדברי תוספות בסוגיא דג' בגיטין ד"ה "השכם והערב" האם עצת רבי אלעזר היתה למסור את דינם לשמים (משום שאין דין בארץ) או ש"השכם והערב עליהם

נערך ע"י איתיאל גלעד. כ"א אייר פ"ו – הקלטה. לא מוגה.
א תהלים לט, ב.

למטה בבני אדם, כי מזה יוכל לראות מה שלמעלה ג"כ כך. ר"ל ואני אראה למעלה, בשונאי פי' על ידי שונאים שלמטה.

כל מה שעובר על האדם הוא בהשגחה פרטית מאת ה' יתברך, לשם תיקון האדם ותיקון העולם. על גדולי הצדיקים בכל הדורות היו מתנגדים-מצערים, המשקפים את העובדה שיש עליהם דינים מהשמים. כשצדיק בא לגלות רזין דרוזין דאורייתא (ובכך לבטל את הבעל-דבר) יש כנגד הדבר דינים, כחות עוצרים שמתנגדים לפתיחה ולגילוי. הכחות העוצרים הם מעין נסיון, סכר שמנסה לעצור את זרימת המים, שכאשר עומדים בו יש התגברות אדירה של הזרימה^ה, עד לגילוי של "אדיר במרום הוי"^ט.

שרש **עצר** מתחלף בשרש **צער** והדינים העוצרים מתבטאים באנשים שמצערים את הצדיק (ולעתים גם עוצרים אותו בפועל בבית הכלא, או מאיימים עליו בכך). התלבשות הדינים שלמעלה בבני אדם למטה היא לטובת האדם – מעבר לכללות העמידה בנסיון, שמגבירה את כחותיו – משום שהיא מלמדת אותו, דרך האזנה לטענות המצערים, בדיוק על מה דנים אותו בשמים. "הוי' לי בעוזרי" על ידי ש"אני אראה בשונאי" למטה את מה שמתחולל בבית דין של מעלה.

"שתוק – כך עליה במחשבה"

ומהי העצה להתמודדות עם הדינים העליונים שמתלבשים במצערים התחתונים?
והתקנה לזה, להעלות את עצמו לבחי' עולם המחשבה, ששם אין דינים, כמ"ש (תהלים ה, ה) לא יגורך רע. והיינו על ידי ששותק ומקבל את הבא עליו יחיל ודומם, ומעלה את מחשבתו. כמ"ש דום לה' וגו', פי' שיעלה את הדומיה דהיינו המחשבה לה'. ואז יפלו חללים, פי' הדינים נופלים ע"י דביקות מחשבתו לה'.

ח ראה גם ד"ה "ומעין" תש"ו.
ט תהלים צג, ד.

ואשתו ברוריא אמרה לו שכתוב "יתמו חטאים"^ה, ולא "יתמו חוטאים", ולכן ראוי שיתפלל עליהם שיחזרו בתשובה, וכך היה. לכאורה, הסיפור של רבי מאיר הוא סיפור של המתקה, אתהפכא של המצערים שאכן חזרו שתשובה, בעוד הסיפור של מר עוקבא הוא סיפור של כפית-הפלת הדינים (כפי שהוא יסביר), שבסופו המצערים נענשו על ידי המלכות בלי התערבות של מר עוקבא (כסיום הסיפור שם, "הדבר יצא מפי רבי אלעזר ונתנוהו לגניבא בקולר"). אכן, בפנימיות יש לומר שכאשר השתיקה ("דום להוי") מפילה את חיצוניות הדינים, את הרעיהקליפה שבהם, יש ניצוץ קדוש שמתעלה (בעוד דיבור מפורש כנגדם היה הורג אותם עם הניצוץ). הסתכלות כזו מתאימה במיוחד לדרוש בפרשת "כי תצא למלחמה על איביך ונתנו הוי' אלהיך בידך ושבית שביו"^ז, בו ההמשך לניצחון המלחמה הוא לקחת שבי – ניצוצות מהאויב (עד לניצוץ הגדול של "אשת יפת תאר", כידוע).

התלבשות הדינים בשונאים

הענין הוא, כי מה שלפעמים מצערים בני אדם לאחד, הוא מחמת הדינים שיש עליו למעלה, ומתלבשים בבני אדם למטה לצער אותו. כאמור על פסוק (תהלים קיח, ז) ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי, פי' כי הוא לעזר מה שמתלבשים הדינים

לבית המדרש" היינו לימוד תורה שאינו בגדר תפלה שיש בה מסירת דין לשמים, ואכמ"ל.
ה תהלים קד, לה.
ו דברים כא, ט.
ז ראה אוה"ח ולקו"ת עה"פ.

שרש עצר

מתחלף בשרש

צער והדינים

העוצרים

מתבטאים

באנשים

שמצערים את

הצדיק (ולעתים

גם עוצרים אותו

בפועל בבית

הכלא, או מאיימים

עליו בכך)

חיצוניות הבינה

היא מחשבה זרה,
מחשבה שגורמת
לחלישות הדעת,
ופנימיות הבינה
היא מחשבה
טובה – מחשבה
אותיות בשמחה

במחשבה לפני". כאשר מעלים את המחשבה הדומיה^ג ומדברים אותה לה' – "דום להוי" (עד לשער ה־נ של הבינה), מתוך קבלת דיניו והמתנה לתכלית הטובה שלהם ("טוב ויחיל ודומם לתשועת הוי"^{כא}) – מוציאים את החיות של המתנגדים – המצערם (החיות הרבה שיש להם גופא כאשר הם מצערים,

צועקים על משהו, מסיתים נגדו או פוגעים בו), הם נשארים חללים ריקים מחיות וממילא הם נופלים.

צמצום החיצונים בבני הפנימיות

אחרי ההקדמה החשובה הזו, חוזר בעל המאור עינים לדרוש את הפסוק בפתח את הדרוש – "כי תבנה בית חדש וגו'":

וכמו שהגג הוא עיקר הבית, כך המחשבה העיקר באדם וסוככת עליו, כי על ידי המחשבה נשמר האדם ויודע להתיישב את עצמו כנודע, לכן נקרא המחשבה בשם גג.

תכלית הבית היא שמירה ומחסה לשוכניו, ולכן עיקרו הוא הגג, יותר מהרצפה והקירות (כשם שהסכך הוא עיקר הסוכה, בה נאמר "וסכה תהיה לצל יומם מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר"^{כב}). השמירה באה ממקיפין דאמא (מקור סכך הסוכה^{כג}), סוד המחשבה הנ"ל – המחשבה היא הג'ג^{כד} השומר את האדם. מה"רצוא" של

"אין דינים נמתקים אלא בשרשם" ושרש הדינים הוא ב"עולם המחשבה", ספירת הבינה. על חיצוניות הבינה נאמר "מינה דינין מתערין"^{כז}, אך בפנימיות הבינה "שם אין דינים" (היינו שהדינים נמצאים משם בדרך של יש מאין^{כח}). חיצוניות הבינה היא מחשבה זרה, מחשבה שגורמת לחלישות הדעת,

ופנימיות הבינה היא מחשבה טובה – מחשבה אותיות בשמחה^{כט} (פנימיות הבינה, "אם הבנים שמחה"^ל), כפי שמסופר^{טו} שרבי נחמן מברסלב שמח במתנגדים שלו – שבעצם היא שרש המחשבה, השתיקה שלגמרי מעל הדבור ("חש" של מחשבה שלפני "מל" של דבור, דומית האדם שלפני ה"חיה דעת" של חוה^{טז}). על המחשבה השותקת הזו נאמר למשה רבינו – כאשר חלשה דעתו כשראה את סופו של רבי עקיבא – "שתוק כך עֲלֶה במחשבה לפני"^{יז}, שנדרש^{יח} גם שעל ידי "שתוק"^{יט} מקיימים "כך עֲלֶה

י ראה גם שעה"כ קידוש ליל שבת דרוש א; דרוש סוכות ג; שער הפסוקים וישב; פע"ח שער השבת פי"ז ופכ"ד ושער יו"כ פ"א ובכ"מ.

יא ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח שי"ג פ"ח; שם שי"ד פ"ב. יב האין (דינים) של פנימיות הבינה ביחס ליש (דינים) של חיצוניות הבינה הוא בגדר 'אין של היש', וביחס אליו האין של החכמה הוא אין אמתי (בו באמת אין דינים וגם לא עתידים להשתלשל ממנו דינים), אך הכל לפי ערכין (שהרי גם שרש החכמה הוא ב'דין' של גבורה דעתיקה), וכל מדרגה היא 'אין של היש' ביחס למה שעלול לצאת ממנה ומעליה יש מדרגה שהיא בבחינת 'האין האמתי' ("החכמה מאין תמצא"), וד"ל.

יג תקו"ז תקון כב (סד, א).

יד תהלים קיג, ט. ראה קהלת יעקב ערך 'שמחה' אות ב; סוד ה' ליראוי ש"א פ"ג (וביאורו בשיעורים בסוד ה' ח"ג), ועוד.

טו ראה גם חיי מוהר"ן תא"ב.

טז ראה גם שיערי אהבה ורצון מאמר "פרצוף הדעת: תהליך ההחלטה בנפש וסוד החשמל".

יז מנחות כט, ב.

יח לקומ"א רלד ורנא. ראה חסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 20.

יט "שתוק" בגימטריא "לעשות" (אל פעמים הוי') –

תכלית־סיום מעשה בראשית (בראשית ב, ג) – שמובונו לתקן (בראשית רבה יא, ו; פסיקתא רבתי ו; זהר ח"א מז, ב), ועל מחשבה כזו נאמר "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", כדלקמן בפנים, ודוק.

כ בתנ"ך כתיב דומיה חסר, "לך דמיה תהלה" (תהלים סה, ב). דמיה מחשבה עולה "ואהבת", אור אין סוף, ב"פ אור – היינו ש'אור הוא הממוצע, כאשר הכנף' היא נצח (דמיה נצח עולה אור, אור נצח עולה מחשבה).

כא איכה ג, כו.

כב ישעיה ד, ו.

כג שעה"כ דרוש חה"ס ג; פע"ח שער חה"ס פ"ג.

כד מחשבה גג משלימים לייט (חוה, "אם כל חיי") ברבוע.

מהותו של בית

היא פנים בניגוד לחוץ – פנימיות בניגוד לחיצוניות – בעוד המזיקים נקראים 'חיצונים', וממילא בנין הפנימיות מצמצם את גבול החיצונים ומעורר את ההתנגדות שלהם

דבקות המחשבה בה' (תשובה מלמטה למעלה) מגיעים ל"שוב" של ישוב הדעת (בסוד "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת" כה"ס).

והנה כשאדם בונה בית, מתעוררים הדינים, ובפרט בחוץ לארץ. כי הן מלאים כל חללי דעלמא כנודע, והוא מצמצם את גבולו.

בנין בית הוא תיקון עולם – להפוך את

השממה למקום ישוב, "לא תהו בראה, לשבת יצרה" כ"ו – ותיקון עולם דורש כיבוש שלו מהקליפות ששוכנות בו קודם, המתנגדות לכך בתוקף. מהותו של בית הוא פנים בניגוד לחוץ (כמו בביטוי "מבית ומחוץ" כה"ס) – פנימיות בניגוד לחיצוניות – בעוד המזיקים נקראים 'חיצונים' (ואף שהם נבראו בערב שבת בין השמשות והשבת קדשה לפני שנבראו להם גופים כט, ולכן הם בלתי־נראים, מהותם היא חיצונית), וממילא בנין הפנימיות מצמצם את גבול החיצונים ומעורר את ההתנגדות שלהם.

בעל המאור עינים, ששכן בחוץ לארץ – מקום הקליפות ל – מדגיש שכך הוא "בפרט בחוץ לארץ", אך הדוגמה הבולטת לכך היא דווקא בכניסה לארץ ישראל. עם ישראל נסע במדבר – וענני הכבוד הכריתו את החיצונים שבו ל – אך תכלית התיקון היא דווקא הכניסה לארץ, כיבושה ובנית הבית בתוכה. עם ישראל העדיף להשאר במדבר, בחיים רוחניים יחסית

(וזהו הגורם הפנימי לחטא המרגלים לב), וה' היה יכול להפוך את המדבר עצמו לגן עדן^ל ולהושיב בו את ישראל, ואף על פי כן ה' הכניס אותנו לארץ ישראל ודרש מאתנו להלחם בעממי כנען ולהוריש אותם – משום שהתיקון האמתי הוא תמיד על ידי כיבוש וגירוש או הריגת הקליפות (בגשמיות, ולא רק ברוחניות כפי שהיה במדבר). צריך לכבוש את מקומם של החיצונים ולבנות בו בית של פנימיות, למרות הדינים שהדבר מעורר.

"ועשית" – עבודת התיקון

לכן אמרה התורה כי תבנה בית חדש, ועשית, הוא מלשון תיקון, מעקה, מלשון מעיקים המעיקים לך, תתקנם על ידי שתדבק את עצמך למעלה למקום המחשבה דהיינו לגנך כאמור. ואז, אם תדבק את מחשבתך בבורא ב"ה. אזי יפול הנופל, ודרשו רז"ל (שבת לב). שראוי ליפול כי הדינים ראויים ליפול משבעת ימי בראשית כנודע, ר"ל שיפלו הדינים ממך. והבן.

כפי שהוסבר, ענינו של הבית הוא פנימיות, אבל כח התיקון שבו שייך דווקא להיותו מקיף. בנשמת האדם יש שני מקיפים, מקיף קרוב, חיה, ומקיף רחוק, יחידה, המשתקפים בלבושים (המקיפים את האדם מקרוב) ובבית (המקיף את האדם מרחוק) לד. הרבה פעמים מוסבר שתיקון הוא לשון לבוש^{לה}, תיקון המקיף הקרוב, אבל בית היא תיקון המקיף הרחוק (בכללות המקיף הרחוק, הבית, הוא מקיף היחידה – סוד פרצוף עתיק יומין, כחות האמונה והתענוג בנפש – אך כאן, ביחס לז"א, המקיפים הם מקיפי דאמא, תיקון המחשבה־הבינה, כח השמחה, כאשר "גילוי עתיקא באמא" לב, וד"ל). עיקר התיקון הוא המשכת המקיפים לפנימיות – לשמור על

כה אבות פ"ג מ"ז.

כו חשב' ישב היינו חי' שב – "והחיות [והחיות] רצוא ושוב" (יחזקאל א, יד) של ה"שב" – ודוק.

כז ישעיה מה, יח.

כח בראשית ו, יד.

כט זהר ח"א מז, ב'מח, א; ח"ב קנה, ב.

ל ראה גם תניא ספ"ג.

לא ראה תנחומא בשלח ג; לקו"ת צו יב, ב. ובכ"מ.

לב לקו"ת שלח ד"ה "שלח לך" וד"ה "בפ' נסכים".

לג ישעיה נא, ג.

לד לקו"ת ברכה צח, ד. ובכ"מ.

לה ע"פ תרגום אונקלוס לדברים כב, ה.

לו ראה הגהת הרנ"ש לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד; תורת שמואל תרכ"ד עמ' לד (וראה שם עמ' עח שמציין

לזהר ח"ג קעח, ב).

ה' ברא את העולם יש מאין והרגשת היש של כל דבר היא הגורמת לו ליפול - סוד עולם התהו שנשבר ונפל מתוך הרגשת הישות

— שהוא הישות של הדבר. ה' ברא את העולם יש מאין והרגשת היש של כל דבר היא הגורמת לו ליפול — סוד עולם התהו שנשבר ונפל (מתוך הרגשת הישות, "אנא אמלוק"). תיקון הנפילה הוא עבודת הצדיקים להחזיר את היש לאין (כידוע מהרב המגיד ממעזריטש^מ, רבו של המאור עינים), הנעשית על ידי דבקות המחשבה במחשבת ה' — "שתוק כך עֲלֶה במחשבה לפני". את המחשבה הטובה הזו הקב"ה מצרף למעשה^{מא} — לשון תיקון, כנ"ל — שמתקן גם את הנופלים עצמם, בהכרה שהיש מתהווה מהאין, אין לו קיום בלעדיו והוא טפל ובטל עליו (הכרה שהיא-היא הניצוץ שמחיה את אותו 'נופל', ועולה על ידי נפילת החיצוניות). כך זוכים "לתקן עולם במלכות שדי"^{מב}, בלי לבטל את מציאותו, והופכים אותו להיות דירה לו יתברך (שלמות ותכלית המכוון של "כי תבנה בית חדש").

מ אור תורה (אמור) אות קכ.
מא קידושין מ, א.
מב נוסח "עלינו לשבח".

הפנימיות, לטפח ולגדל אותה. מעבר לתיקון שבבנין הבית, יש כאן תיקון מיוחד למעיקים — "ועשית מעקה". השימוש בלשון תיקון מדגיש, כפי שהוקדם בפתיחת הדברים, שלצד נפילת החיצוניות שלהם צריך להעלות ולתקן את הניצוץ הפנימי שבהם. בסופו של דבר, גם את החיצונים צריך להכניס פנימה, אל תוך הבית, כדי לשמש בנאמנות

את בני הבית (כדוגמת יעודו של הנחש להיות "שמש גדול"^{לז}) — להפוך את "וואני אראה ב" שנא' ל"הוי' לי ב"עֲזָרִי" (כמבואר בחסידות^{לח} ש"עֲזָרִי", לשון רבים, היינו הניצוצות העוזרים לאדם).

על "כי יפל הנפל ממנו" דרשו חז"ל שמדובר במי "שראו ליפול מששת ימי בראשית". הדוגמאות בחז"ל למה שעלול ליפול מראש הגג הן "אבנו, סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו"^{לט}. המשותף לכל הדברים הללו הוא ה'משא' — המסה, הכובד

לז סנהדרין נט, ב.
לח ד"ה "ה' לי בעזרי" תרפ"ד.
לט בבא קמא ג, ב. ובכ"מ.

המשך מעמ' 28

החלומות הטובים של החתן והכלה, כמו שהגשים את חלומותיו של יוסף הצדיק, וכמו שעתיד להגשים את 'חלום' הגאולה ובנין בית המקדש, "היינו כחולמים", כולל המקדש מעט של בית החתן והכלה) בסעודת חתונה ושבע ברכות) שהטבילה הראשונה מגלה את הצירוף **חמל** (עיקר רחמי החתן על הכלה כנודע), השניה את הצירוף **מחל** (לחתן וכלה מוחלים את כל עונותיהם), והשלישית את הצירוף **חלם** (שהשי"ת יגשים את כל

בנצח; הצירוף **חלם ביסוד** (יוסף בעל החלומות), כאשר הצירוף **למח** בהוד לא קיים כשרש בלשון מקרא. נוהגים לטבול את הלחם במלח שלש פעמים ולכוון **שמלח-לחם** = ג"פ הוי' ב"ה. ולפי הנ"ל אפשר לכוון (בפרט

הסיפור החסידי

רבי פנחס מקוריץ | של מי הילד?

רבי פנחס שפירא מקוריץ נולד בשנת תפ"ו לאביו רבי אברהם אבא, מתלמידי הבעל שם טוב. גדל והתחנך בשקלוב, וכבן למשפחת ליטאית העמיק בתלמוד ובפוסקים (בצעירותו רשם לעצמו חידושים ופלפולים, שנדפסו מאוחר יותר בספר גבעת פנחס). בהגיעו לפרקו נישא לטריינא, בת אחיינו של הקרבן נתנאל. בעקבות עלילה שהעלילו על אביו בשקלוב, עקרה משפחתו למירופול שבווהלין, שם הפך אביו ה'מתנגד' לתלמידו של הבעל שם טוב. הבן, רבי פנחס, הלך בעקבות אביו אך נותר ייחודי בהשקפותיו ובדרכו החסידית. מתלמידיו המפורסמים: רבי רפאל מברשיד, רבי בנימין זאב מבלטא ורבי יעקב שמשון משיפיטובקה. בנו רבי יהודה מאיר כיהן כאדמו"ר בשיפיטובקה, ושני נכדיו היו בעלי 'דפוס סלאוויטא' הידוע. בשנת תקנ"א החל רבי פנחס בדרכו לארץ ישראל, אולם התעכב בשיפיטובקה, שם חלה הצדיק ונסתלק בי' באלול תקנ"א.

שוב התעורר רעש גדול בעיר. היתכן? מאיר'ל היקר כל כך אצל אביו הצדיק? ומאיר'ל עצמו, ילד כה מחונן וקדוש, והנה הוא מגיע כבר עד שערי מוות... שוב רצים אנשי הקהילה אל הצדיק באמרם: איננו רוצים בקרבן כה גדול! רוצים אנו שאורו של בנך יקירך עוד יאיר עלינו! הדברים השפיעו על הצדיק, שנכנס לבית המדרש ושוב פתח את ארון הקודש, וקרא בקול נרגש: "רביש"ע, מילאת את בקשתי, כי הקרבתי לך את מאיר'ל שלי כקרבן. אלא שכלל ישראל אינו מסכים לכך... אם כן, מה עושים? איזה פתרון מוצאים?". וכאן הכניס הצדיק את ראשו בין ספרי התורה ובכה כתינוק... לפתע זקף הוא את ראשו והחל לומר "מי שבירך אבותינו — הוא ירפא את החולה מאיר בן...". ומיד לאחר זאת הכריז לאמר: "אמנם נתתי לך, רבוננו של עולם, את בני מאיר, אך כלל ישראל פדה אותו בכך שהוסיף לו את השם יהודה. מכאן ואילך אין הוא שייך למלאך המוות, כי אם לכלל ישראל...". ורבי יהודה מאיר אכן החלים, וזכה להרביץ תורה עוד שנים רבות ולהפיץ את אור החסידות לדורות רבים אחריו.

(זכרונם לברכה)

לצדיק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל היה בן יחיד מוצלח ביותר, ושמו מאיר. בן זה היה בבחינת אבן מובה, פיקח וחנינני, וגדול בתורה ובחסידות. באופן טבעי, ראה אותו הצדיק כממלא מקומו לאחר מאה ועשרים.

לימים, פרצה מגיפה שהתפשטה בכל העיר והפילה חללים רבים. הבהלה היתה גדולה. בתי המדרש היו מלאים מתפללים ביום ובלילה ותפילותיהם בקעו רקיעים. אפס, המגיפה החריפה, ואנשים היו נופלים כזוברים. בלב שבור באו יהודי קוריץ והסביבה אל הרבי מקוריץ והתחננו לפניו: רבנו הקדוש, אנא, עורר רחמי שמים לביטול הגזירה! החל רבי פנחס להתפלל, להעתיך רחמים ולהרעיד את אמות הסיפים, אך הגזירה לא התבטלה עדיין. כשגדלה המצוקה פתח את ארון הקודש לרווחה ובמעמד כל הקהל קרא: "רבוננו של עולם! בן אחד יש לי, מאיר'ל היקר — בני יחידי ובבית עיני. אני מוסר לך אותו! קח אותו אליך כקרבן כפרה עבור כלל ישראל". תפילתו של הצדיק התקבלה, והמגיפה נעצרה. ובאותו יום חלה מאיר'ל קשות.

נערך ע"י יהודה הס.

עמוק לרצון "להיות כגויים":

באופן שלילי, המלוכה מעצימה את הישות והגאווה של המלך, ובעצם הופכת אותו לעבודה זרה. או אז הרצון למלוכה הוא בבחינת: "נהיה כגויים, לשרת עץ ואבן". אך באמת, מעלת מלך ישראל נובעת ממעלתם של ישראל עצמם – שכולם "בני מלכים" כפי שנכתב בתלמוד הבבלי, או "מלכים" ממש – כפי שמופיע בירושלמי. בהתאם לכך, אצל מנהיגי ישראל הדבר מתבטא בעיקר במסירות נפש – כאמירתו של יונתן "הנני אמות" וכהקרבתו של רבי פנחס מקוריץ. נוסף על כך, אמירתו של שאל "אתם תהיו לעבר אחד ואני ויונתן בני נהיה לעבר אחד", מהדהדת את הנאמר על אברהם אבינו, כי "כל העולם בעבר אחד והוא בעבר השני". אברהם נקרא "נשיא אלקים", ובמדרש מובא שכל האומות המליכוהו עליהם ב"עמק שוה הוא עמק המלך". כשם שהיה הוא שווה לכל העולם, כך שווים שאל ויונתן לכל העם. הדבר מלמד, כי משקלו המשמעותי של המלך ביחס לעם נובע מהיותו נשיא אלהים, המסייע לעם להיות קשור לה' ובטל אליו.

כך היה אברהם אבינו, המגלה בעולם את ה'; כך היה גם יונתן, עליו אומר העם "כי עם אלהים עשה היום הזה"; וכך היו גם רבי פנחס ובנו. משום כך, בשני הסיפורים, כאשר העם שומע על התכנית, הוא מתקומם. הציבור מרגיש את ההכרח שביונתן ושברבי יהודה מאיה, ובזכות ההרגשה הזו יכול הציבור להכריע את המערכה – ולתת חיים חדשים למי שמסר את עצמו בעבורם.

(שיעור י"ט אלול ע"ו)

הסיפור שלפנינו, מזכיר באופן מפליא סיפור עתיק בהרבה – סיפורו של יונתן בן שאל במלחמת מכמש. במהלך המלחמה, שנפתחה במעשה גבורה של יונתן והסתיימה בנצחון מוחץ על הפלשתים, התרחש גם אירוע משמעותי נוסף: שאל המלך, שחפץ כי העם יהיה ממוקד כולו בקרב ולא באיסוף שלל, השביע את העם שלא לטעום דבר עד הערב. יונתן לא ידע על כך וטעם מעט דבש מן היער.

כאשר שאל פנה אל ה' וביקש לקבל באורים ותומים הנחיות להמשך הקרב, הוא לא נענה. שאל, שהבין כי חטא כל שהוא מונע את התשובה האלוקית, פנה אל העם: "אתם תהיו לעבר אחד ואני ויונתן בני נהיה לעבר אחד". לאחר מכן הוא מבקש מהקב"ה שיראה היכן נמצא החטא, וכך נלכדים המלך ובנו ולאחר מכן יונתן לבדו. יונתן מספר על תקרית הדבש ומוכן למות, אך הקהל מגיב בסערת נפש: "היונתן ימות, אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל?" ולבסוף מסכם הכתוב כי "ויפדו העם את יונתן, ולא מת".

מה פשר הסיפורים הדומים כל כך? מה גרם לשני הצדיקים הללו להציב את עצמם ואת בניהם כשקולים לכלל ישראל? ראשית נאמר כי הדבר אכן אמיתי, ו"הנשיא הוא הכל". אך יש להעמיק בכך רבות:

ההסתכלות הזו נראית לעיתים כהתנשאות – כמלכי הגוים המעמידים את עצמם כשקולים לעם שלם וכמבטאים אותו טוב יותר מדעת הציבור. בדומה לכך, באופן חריג, במצוות המלך מופיע בתורה הביטוי "אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי". אך למעשה, יש בכך תיקון

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מוזיקה מתאימה לחתונה

בשנים האחרונות ראיתי שמנגנים ורוקדים בחתונות לצלילי מוזיקה ממקורות שונים, והרבה פעמים מחברים מלים מפסוקים למנגינות בסגנון יותר 'מודרני'. האם יש לכך מקום? מה מומלץ לכתחילה ומה פסול אפילו בדיעבד?

מענה:

בחתונה חסידית צריכים להישמע אך ורק ניגונים חסידיים, בעיקר מאותה 'חצר' שהחתן והכלה משתייכים אליה, אך כולל ניגונים מגוונים מכל חצרות החסידות והעולם החרדי. יש גם ניגונים 'חדשים' שהולחנו ב'השראה' פנימית, בסגנון חסידי מקורי, וגם את אלה יש להשמיע בחתונה חסידית.

ידוע שיש שני סוגים של ניגונים חסידיים: ניגוני געגועים ודבקות וניגוני שמחה. ניגוני הריקודים בחתונה הם כמובן ניגוני שמחה, אך בשעת החופה, וגם בזמן הסעודה יש ענין גדול לנגן גם ניגוני געגועים ודבקות, שזו סגולה פנימית ועצמית לשם קיום

מצות התורה "ודבק באשתו" בקדושה ובטהרה. וביחס לניגוני השמחה, להוי ידוע שחסידים ואנשי מעשה של פעם ידעו איך לשמוח באמת, שמחה המשמחת לב אלהים ואנשים גם יחד, משא"כ היום, בעולם החיצוני והמזויף שלנו, כבר לא יודעים בכלל מה זו שמחה! והדבר משתקף בשירים הזולים שמשמיעים היום, לא משנה כלל שמדביקים להם מלים של פסוקי תורה וכו', אדרבה זה סך הכל חילול הקדש.

יעזור השי"ת ונזכה לרקוד בקרוב ממש ב"חתונה הגדולה" של קוב"ה (החתן) ושכינתיה, כנסת ישראל (הכלה).

סוד טבילת הלחם במלח

"מנהג ישראל תורה" להטביל את פרוסת "המוציא" במלח. מה הטעם הפנימי של המנהג? עד כמה חשוב להקפיד עליו? לאחרונה נקלעתי למספר חתונות בהן לא היתה מלחיה על השלחן ואשמח לקבל אותיות מתאימות כיצד לחזק את הענין באופן המתקבל.

מענה:

בקבלה וחסידות מבואר שהמלח ממתיק את דיני הלחם (כמו שמלח גם ממתיק את הבשר התפל). על מלח נאמר "ברית מלח עולם", יש במלח סגולה של תיקון הברית (וממילא שייך במיוחד בסעודת מצוה של חתונה ושבע ברכות).

לחם לשון מלחמה, וכדברי הזהר הקדוש – "מאן דבעי למיכל נהמא אפום חרבא יאכל", שעל כן יש בו דינים שצריך להמתיקם, על ידי הטבילה (אותיות הביטל, כנודע) במלח (שמיסוד המים, דהיינו גבורה שבחסד, המתקת הדין בשרשו שבחסד).

ולפי חכמת הצירוף: שלש אותיות מ"ל"ח מכוונות כך: מ, מים, בחכמה; ל, מגדל הפורח באויר, בבינה; ח, ובחרת בחיים, בדעת. נמצא (לפי הכלל של חכמת הצירוף, שמששת צירופי חב"ד נולדים בלב ו"ק) שהצירוף מלח הוא בחסד ואילו הצירוף לחם בגבורה, ועל חסד להמתיק את הגבורה כנ"ל ("לאכלל שמאלא בימינא"). ועד"ז הצירוף חמל בתפארת-דחמים; הצירוף מחל

אָנְכִי וְהִילָדִים

הַמְדוֹר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

אָנִי דְבֹרָה

יְחִס גִּזְרִי יְחִס

הַרְבֵּה פְּעָמִים בַּהֲפָסְקוֹת אֲנִי רוֹאָה יְלָדִים שֶׁנִּגָּשִׁים לָרֵב הַתּוֹרָן בְּחֶצֶר וְשׁוֹמֵעַ מֵהֶם אֶת הַדוֹרֵשִׁים הַבָּא: "הָרֵב, הוּא הַרְבֵּיץ לִי". הָרֵב מִתְחַקֵּר אֶת הָאָרֻעַ: "זֶה נָכוֹן?", הוּא שׂוֹאֵל אֶת הַיֶּלֶד הַנֶּאֱשָׁם. וְאִזּוּ בָּאָה הַתְּשׁוּבָה הַנִּצָּחִית: "זֶה הוּא הַתְּחִיל...". הָרֵב מִמְּשִׁיךְ בַּתְּחִקִיר: "זֶה נָכוֹן?", וְהַיֶּלֶד הַטּוֹעֵן, שֶׁבִּינְתִּים הַפֶּה לְנֶאֱשָׁם בַּעֲצָמוֹ, עוֹנָה גַם הוּא: "לֹא, הוּא זֶה שֶׁהַתְּחִיל".

נָכוֹן, יֵשׁ פְּעָמִים שֶׁבִּאֲמַת רַק צֵד אֶחָד אֲשֶׁם, אֲבָל בְּדֶרֶךְ כָּלָל יִגְלֶה הָרֵב מֵהָר מֵאֹד שְׂאֵף אֶחָד מִשְׁנִיָּהֶם אֵינּוּ צָדִיק תָּמִים. אֶחָד רַק עָשָׂה פְּרָצוֹף, הַשְׁנִי רַק עָקַם לוֹ אֶת הָאֵף בַּחֲזָרָה, הָרִאשׁוֹן כָּבֵד הַחֲזִיר בְּמִלָּה פּוֹגַעַת, הַשְׁנִי דָחַף לְכוֹנוֹ אֶת הַכֶּסֶּא, שֶׁבְּטָעוּת גַּם הִגִּיעַ רְחוֹק מְדִי, וּמִכָּאן וְעַד לְמִרְיָבָה הַמְּלָאָה הַדֶּרֶךְ קִצְרָה.

מָה הָיָה כָּאן? פָּשׁוּט: יְחִס גִּזְרִי יְחִס. אֵיךְ אוֹמֵר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּחֻמְתּוֹ? "כַּמִּים הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם"

שְׁלוֹם יְלָדִים!

חֲדָשׁ אֵלּוּל מִגִּיעַ, חֲדָשׁ הַרְחֻמִּים וְהַסְּלִיחוֹת. מוֹזֵר, דּוֹקָא בְּחֶרֶף הַצִּמְחִים וּבִעֲלֵי הַחַיִּים רְדוּמִים וּבִאֲבִיב הֶם מִתְעוֹרְרִים שׁוֹב לְחַיִּים, אֲבָל אֶצְלָנוּ זֶה קֶצֶת שׁוֹנָה: אֵלּוּל, הַחֲדָשׁ בּוֹ אֲנוּ מִתְעוֹרְרִים לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה, מִגִּיעַ דּוֹקָא אַחֲרֵי חֲדָשִׁי הַקִּיץ הַפְּעִילִים. תִּקְיַעַת הַשׁוֹפָר הַחַל מֵרֹאשׁ חֲדָשׁ אֵלּוּל מְעוֹרְרַת אוֹתָנוּ מִשְׁנַת הַשְּׁגָרָה לְהִזְכֵּר בֵּה'.

אֲנִי מִנִּיחַ שְׂאֵת הַרְמָז הַמִּפְרָסִם בְּרִאשֵׁי הַתְּבוֹת אֵלּוּל כָּלֵם מִכִּירִים — "אֲנִי לְדוּדִי וְדוּדִי לִי". הַפְּסוּק מִמְּגִלַּת שִׁיר הַשִּׁירִים מִתְאָר אֶת הַקֶּשֶׁר שֶׁלָּנוּ עִם ה' כְּמוֹ שֶׁל חֶתֶן וְכֵלָה, וְכָאן מִסְפֶּרֶת הַכֵּלָה עַל הַיַּחֲס וְהַקֶּשֶׁר בֵּינָה לְבֵין הַחֶתֶן. לְפִי הַסֵּדֶר בַּפְּסוּק, הַכֵּלָה הִיא הָרִאשׁוֹנָה מִבְּנֵי הַזֶּה שְׁפֹנָה אֶל בֶּן זִוְגָה וְאוֹמֶרֶת "אֲנִי לְדוּדִי" — אֲנִי רוֹצָה אוֹתָךְ! בְּעֻקְבוֹת זֹאת פּוֹנֶה אֵלֶיהָ בֶּן הַזֶּה וּמִחֲזִיר לָהּ יְחִס דּוּמָה, "וְדוּדִי לִי".

מָה מִיָּחָד בַּסֵּדֶר הַזֶּה?

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

המתחיל! ה' פונה אלינו ומעורר אותנו מלמעלה בכל מיני דרכים. לפעמים זה מגיע בצורה של נסים גלויים, כמו במצרים, כאשר היינו שקועים ב־מ"ט שערי טמאה. לפעמים בוחר ה' לעורר אותנו דוקא על ידי מקרים קשים, שנדמים לנו כצרות. כך או כך – פאן ה' הוא המתחיל ואם אנו זוכים לקלט את הסימן – אנחנו נענים ופונים בחזרה אליו. להתעוררות שמתחילה מאת ה' קוראים בחסידות "אתעוררתא דלעלא", התעוררות הבאה מלמעלה. מה יותר טוב?

א' פאתחיל?

האמת היא שישנה מעלה בכל אחת מהדרכים. כאשר ה' הוא זה שמתחיל אני יכול להיות סמוך ובטוח שהוא רציני, שלא מדבר בהתלהבות חולפת, כמו שזה אצלי. אצלי, אני יכול להתלהב ולהחליט שמהיום אני קם מיד ברגע שמעירים אותי בבקר ורץ ישר לבית הכנסת, אבל אחרי שבוע אני עלול לגלות שההחלטה שלי החזיקה מעמד בדיוק יומים... לעמת זאת, כאשר הרב מוטי מכרזי על מבצע 'משכמים' לחדש הקרוב – העסק כבר נראה רציני יותר ואני נותן להצלחה שלי יותר סכוי.

למרות זאת, לה' יש נחת רוח עצומה כאשר הדבר בא ממני. ה' מענין לראות שלא רק הוא זה שרוצה את הקשר

לאדם". אבל את אותו עקרון נתן לישם גם בדרך חייבית. אדרבה, "מרה מדה טובה ממדת פרענות". אם מעקום של האף אפשר להצית מלחמת עולם, קל וחמר שאפשר בעזרת מלה טובה או אפילו הבעת פנים מאירה לשנות לטובה את היחס מקצה אל קצה.

במלים אחרות: במקום שהילדים יתנצחו ביניהם בלהט מי התחיל במריבה, נראה מי מהם יוכל להיות הראשון שיתחיל לסים אותה...

אתעוררתא צדלחא! צדפתא

אנחנו זה' יתברך אמנם לא ילדים שרבים ביניהם, אבל אנחנו יכולים ללמד הרבה מהעקרון של "במים הפנים לפני". כאשר אנו עוזבים כל מיני עסקים חשובים שיש לנו ופונים לה' מתוך רצון להתקרב אליו, הוא מחזיר לנו אהבה גלויה, בדיוק באותו מטבע. לעמת זאת, כאשר אנו פונים ערך ומעדיפים כל מיני דברים 'חשובים' על פניו – מתרחק גם הוא מאתנו (לפחות כך נדמה לנו). להתעוררות שמתחילה מצדנו קוראים בלשון החסידות "אתעוררתא דלתתא", התעוררות הבאה מלמטה, מאתנו.

אבל לפעמים הסדר משתנה. ישנם מצבים בהם אנו אמנם עסוקים בעניינים שלנו ולא כל כך ערים לנוכחות של ה', אפילו קצת שוכחים אותו, אבל ה' מחליט 'להפתיע' אותנו – הוא

שְׁאֲנַחֲנוּ נִתְגִּיס מִצְדָּנוּ וְנִפְנֶה אֵלָיו.
אָבֵל כְּמוֹ אוֹתָהּ סִכְרִיָּה קִטְנָה, הוּא
מִשְׁרָה עָלֵינוּ מִשֵּׁב רוּחַ קַל שֶׁל חֹשֶׁק
וְהִתְעוֹרְרוּת. הַמְקֻדָּמָה הַזֶּה הִיא **חֲדָשׁ**
אֵלּוּל.

כִּפְאָרָה בְּלִצְבֶּה

חֲדָשׁ אֵלּוּל פּוֹתֵחַ אֶת מִסַּע הַתְּשׁוּבָה
שֶׁלָּנוּ אֶל ה' ב'אֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָּא'. לִפְנֵי
הַכֹּל, לִפְנֵי שְׁנֵי עֶשְׂרִים לַעֲבוּדַת הַהִכָּתָרָה שֶׁל
ה' בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לִפְנֵי שְׁנִיחֹזֵר בְּתְשׁוּבָה
בַּעֲשֶׂרֶת הַיָּמִים, לִפְנֵי שְׁנִיעֶרֶךְ חֲשֹׁבוֹן
צֶדֶק מִפְּרֻט בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים – לִפְנֵי כָּל
אֵלּוּ מְחֻכָּה לָנוּ חֲדָשׁ אֵלּוּל. בְּיָמִים אֵלּוּ
מִצִּיץ ה' אֵלֵינוּ וּמְזִכִּיר לָנוּ שֶׁהוּא מְחֻכָּה
לָנוּ עִם י"ג מִדּוֹת הָרַחֲמִים.

מִכִּירִים אֶת הַמָּשָׁל שֶׁל אֲדָמוֹ"ר
הַזֶּקֶן? הַמֶּלֶךְ בְּדִרְכּוֹ לְאֲרָמוֹן יוֹצֵא לְשֹׁדֶה,
לְמִקּוֹם בּוֹ אָנוּ שְׁקוּעִים, וּמֵאֲפָשֶׁר לָנוּ
לְגִשֵּׁת אֵלָיו וְלִרְאוֹתוֹ. מָה אָנוּ רוֹאִים?
אֶת ה"פְּנִים הַשּׁוֹחֲקוֹת" שֶׁלוֹ! רוֹאִים עַד
כִּמָּה ה' שִׂמַּח בָּנוּ!

זוֹ הַסִּכְרִיָּה שֶׁל חֲדָשׁ אֵלּוּל. כַּעַת אָנוּ
מִצִּידִים בְּחֹשֶׁק לְהִתְחִיל וְלַעֲבֹד בְּכַחוֹת
עֲצָמָנוּ, ב'אֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָּא', וּבַעֲזָרַת
ה' נִזְכָּה בְּתִגּוּבָה בְּכָפֶל-כָּפֶלִים שֶׁל
'אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲלָא' מֵאִתּוֹ.

שְׁנִיזָכָה לְהִתְעוֹרֵר!
שִׁבְתָּ שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ!

נָ?

בִּינִינוּ, אֵלָּא שְׁגָם אֲנַחֲנוּ לֹקָחִים בּוֹ
חֶלֶק פְּעִיל. כַּאֲשֶׁר מִתְחִילָה 'אֲתַעְרוּתָא
דְלִתְתָּא' מִצְדָּנוּ – מִגִּיב ה' לָכֵן בְּכָפֶל
כָּפֶלִים. ה'אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲלָא' שֶׁתְּבוֹא
מִצְדּוֹ בְּעִקְבוּתֶיהָ תִּהְיֶה עֲצָמִית, פִּי
כִּמָּה וְכִמָּה מִכָּל מָה שְׁיִכְלָנוּ לְשַׁעַר
כַּאֲשֶׁר הִתְחַלְנוּ אֲנַחֲנוּ לְהִתְעוֹרֵר אֵלָיו.

אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲלָא בְּכַחַת

אָבֵל מָה הַבְּעִיָּה? שֶׁכַּאֲשֶׁר אָנִי
רוֹצֶה לְהִתְחִיל לַעֲבֹד אֶת ה' וְלַהֲתַקְרֵב
אֵלָיו ב'אֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָּא', מִתּוֹךְ
הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלִּי, אָנִי מְרַגֵּשׁ לִפְעָמִים
תְּקוּעָה. אָנִי לֹא יוֹדֵעַ אִיךָ לְהִתְחִיל.
אוּלֵּי אֵלּוּ הָעֲבֻרוֹת שֶׁעֲבַרְתִּי, וְאוּלֵּי
סִתָּם הַשְּׁגָרָה הַמְשַׁעֲמָמֶת שֶׁאָנִי חֵי בָּהּ.
מֵאִיפָּה אֶקְבֵּל חֹשֶׁק לְהִתְחִיל לָנוּעַ? אָנִי
חָיִב אִיזָה 'טִיפ' קָטָן כְּדֵי שְׁאוּכַל לְצֹאֵת
לְדֶרֶךְ.

לִפְעָמִים הַמּוֹרָה לְחֲשֹׁבוֹן מְחַלֵּק פָּרָס
קָטָן לְמִי שֶׁעֲבַד יָפֵה, הַתְּאֵמָץ וְגַם פֶּתֶר
אֶת הַתְּרָגִיל נָכוֹן. אָבֵל לִפְעָמִים, בְּמִיחָד
בְּיָמִים לוֹהֵטִים כְּשֶׁלֹּאף אֶחָד אֵין כַּחַת
לְתְּרָגִילִים, הוּא הוֹפֵךְ אֶת הַסֵּדֶר וּמְחַלֵּק
אֶת הַפָּרָס מֵרֹאשׁ. לָמָּה? לֹא כִּי מִגִּיעַ
לָנוּ. הָרִי בְּכָלֵל עוֹד לֹא הִתְחַלְנוּ. הוּא
מְחַלֵּק אֶת הַפָּרָס כְּמִקְדָּמָה, כְּדֵי לְתַת
לָנוּ חֹשֶׁק לְהִתְחִיל...

גַּם ה' לִפְעָמִים בּוֹחֵר לְחַלֵּק לָנוּ פָּרָסִי
מִקְדָּמָה. הָאֵם הִיָּתָה פֹּה 'אֲתַעְרוּתָא
דְלַעֲלָא'? לֹא מִמֶּשׁ, וְה' עֲדִין מְעִנֵּן

עבודת "אני לדודי"

בימי אלול היא התעוררות הרצון שלנו, הבחירה החפשית מלמטה למעלה. מתוך האמונה שה' מחדש בטובו בכל יום תמיד את העולם ואת האדם, אפשר לבחור מחדש בעבודת ה' ולעסוק בה מתוך חיות ורעננות. על גבי התעוררות הרצון שלנו, הבחירת ומלאת החיות, 'חותם' הקב"ה בגילוי מלמעלה של "ודודי לי", כשהוא מגלה שבחירתנו החפשית משקפת את המוחלטות שלו – בתוך "הרשות נתונה" מתגלה ש"הכל צפוי" ובעבודת האדם מתגלה שהכל הוא ה' וה' הוא הכל.

ביטוי מיוחד לכך יש בתחום המלחמות, השייך דווקא לחדש אלול, "תשובת השנה", כפי שקוראים בפרשיות התורה בתקופה זו. התורה מדברת בעיקר על מלחמות הרשות, אך כאשר אנו יוצאים למלחמה מתוך הבחירה החפשית שלנו, ברוח של רצון והתנדבות, מתגלה התוקף וההכרח האלקי שיש במלחמה, בהכרעה ובנצחון.

בנושאים אלו עוסק הגליון השבועי, הפותח במאמר קצר ומלהיב על עבודת אלול והיחסים בין "אני לדודי" ל"ודודי לי", וממשיך בפולמוס רחב על מעמדן ואופיין של מלחמות ישראל בתורה ועל ההשלכות האקטואליות לכך במלחמות-ההווה.

SAVE THE DATE

וח"י בהם

The message of
Chai Elul
to our generation

Farbrengen w/ Rav Yitzchak Ginsburgh | Hosted by Rav Shlomo Katz | Musical Accompaniment Eitan Katz

MONDAY, AUGUST 31 | Shirat David, Matityahu Hakohen 40, Efrat | Doors open 7:30 PM Event begins at 8:00 PM

In memory of the unforgettable and dedicated chasid, Rabbi Yaakov Moshe Schluss.